

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ У ФІНАНСУВАННІ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконав:

студент 4 курсу групи 472

заочної форми навчання

спеціальності 072 «Фінанси,

банківська справа, страхування та
фондовий ринок»

Павел Василь Тодорович _____

Керівник:

доцент кафедри фінансів і кредиту

Сокровольська Наталія Ярославівна ____

*До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № _____ від _____ червня 2026 р.*

*Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ доц. Харабара В.М.*

АНОТАЦІЯ

Павел В.Т. Роль державного бюджету у фінансуванні повоєнного відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури.

Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2026.

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні засади ролі державного бюджету у фінансуванні відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури, розкрито його сутність, функції та значення для фінансового забезпечення розвитку держави. Проаналізовано динаміку доходів, видатків і дефіциту Державного бюджету України у 2022–2025 роках, визначено основні тенденції бюджетного фінансування в умовах повномасштабної війни та роль міжнародної допомоги у підтримці бюджетної спроможності й відновлювальних процесів. Окреслено проблеми фінансування повоєнного відновлення, зокрема дефіцит бюджету, обмеженість власних доходів, боргові ризики, залежність від зовнішньої підтримки та потребу в прозорому використанні коштів.

Ключові слова: державний бюджет, бюджетне фінансування, повоєнне відновлення, національна економіка, соціальна інфраструктура, міжнародна фінансова допомога, дефіцит бюджету, публічні інвестиції, Фонд ліквідації наслідків збройної агресії, Ukraine Facility.

SUMMARY

Pavel V.T. The role of the state budget in financing the post-war recovery of the national economy and social infrastructure.

Manuscript. Qualification paper for obtaining the first (Bachelor's) level of higher education in specialty 072 – Finance, Banking, Insurance and Stock Market. Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2026.

The qualification paper examines the theoretical foundations of the role of the state budget in financing the recovery of the national economy and social infrastructure, revealing its essence, functions, and importance for the financial development of the state. The dynamics of revenues, expenditures, and the deficit of the State Budget of Ukraine in 2022–2025 are analyzed, the main trends of budget financing under the conditions of the full-scale war are identified, and the role of international assistance in supporting budget capacity and recovery processes is determined. The paper outlines the problems of financing post-war recovery, including the budget deficit, limited domestic revenues, debt risks, dependence on external support, and the need for transparent use of funds.

Key words: state budget, budget financing, post-war recovery, national economy, social infrastructure, international financial assistance, budget deficit, public investment, Fund for the Liquidation of the Consequences of Armed Aggression, Ukraine Facility.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання чужих ідей, результатів і текстів наукових досліджень мають посилання на відповідне джерело.

Павел В.Т.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЛІ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ У ФІНАНСУВАННІ ВІДНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ.....	7
1.1. Економічна сутність державного бюджету та його роль у фінансовому забезпеченні розвитку держави	7
1.2. Бюджетне фінансування відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури: зміст, напрями та інструменти.....	11
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ ВІДНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ У 2022–2025 РОКАХ.....	17
2.1. Динаміка доходів, видатків і дефіциту Державного бюджету України у 2022–2025 роках	17
2.2. Оцінка бюджетних видатків та міжнародної фінансової допомоги у фінансуванні відновлення економіки й соціальної інфраструктури	23
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	36
3.1. Проблеми бюджетного фінансування відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури в умовах воєнних і повоєнних викликів.....	36
3.2. Напрями підвищення ефективності використання коштів державного бюджету та міжнародної допомоги у процесі повоєнного відновлення	43
ВИСНОВКИ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61

ВСТУП

В умовах повномасштабної війни, масштабних руйнувань виробничого потенціалу, житлового фонду, енергетичної, транспортної, освітньої, медичної та соціальної інфраструктури особливої актуальності набуває дослідження ролі державного бюджету у фінансуванні відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури України. Державний бюджет у сучасних умовах виконує не лише традиційну функцію централізації та перерозподілу фінансових ресурсів, а й виступає ключовим інструментом забезпечення обороноздатності держави, соціальної стабільності, підтримки критично важливих секторів економіки та формування фінансової основи для повоєнної відбудови.

Актуальність теми зумовлена тим, що у 2022–2025 роках бюджетна система України функціонувала в умовах безпрецедентного навантаження. З одного боку, значна частина бюджетних ресурсів спрямовувалася на фінансування сектору безпеки і оборони, соціального захисту населення, підтримку внутрішньо переміщених осіб, охорону здоров'я, освіти та забезпечення функціонування органів державної влади. З іншого боку, держава була змушена одночасно фінансувати першочергові заходи з відновлення зруйнованої інфраструктури, підтримки економічної активності, енергетичної стійкості та життєзабезпечення територіальних громад. За даними Міністерства фінансів України, у 2024 році доходи Державного бюджету України становили 3,12 трлн грн, видатки — 4,49 трлн грн, а гранти міжнародних партнерів у складі доходів сягнули 473,9 млрд грн, що свідчить про вагомий роль зовнішнього фінансування у забезпеченні бюджетної спроможності держави.

Проблема бюджетного фінансування відновлення України має комплексний характер, оскільки поєднує питання фіскальної стійкості, бюджетної безпеки, ефективного розподілу видатків, прозорості використання коштів, залучення міжнародної фінансової допомоги та узгодження поточних воєнних потреб із довгостроковими завданнями повоєнної модернізації.

Особливого значення набуває те, що потреби України у відновленні постійно зростають. Згідно з оцінкою Світового банку, Уряду України, Європейської комісії та ООН, потреби у відновленні та реконструкції України за підсумками оцінки RDNA4 становили 524 млрд дол. США на наступне десятиліття. Це засвідчує, що державний бюджет не може бути єдиним джерелом фінансування відбудови, однак саме через нього значною мірою акумулюються, розподіляються та адмініструються ресурси, необхідні для підтримки економіки й соціальної інфраструктури.

Теоретичні та практичні аспекти функціонування державного бюджету, бюджетної політики, публічних фінансів і фінансового забезпечення економічного розвитку досліджували такі вітчизняні науковці, як І. О. Луніна, І. Я. Чугунов, В. Д. Макогон, Т. І. Єфименко, В. П. Кудряшов, І. О. Лютий, Ю. Д. Радіонов, К. В. Павлюк та інші. Зокрема, І. О. Луніна розглядає публічні фінанси в контексті макроекономічної політики зростання та довгострокової стійкості державних фінансів. І. Я. Чугунов і В. Д. Макогон досліджують бюджетно-податкову політику в умовах невизначеності, що є особливо важливим для аналізу бюджетної системи України в період війни. В. П. Кудряшов акцентує увагу на фінансовому забезпеченні відновлення економіки України, джерелах фінансування, механізмах координації ресурсів і необхідності контролю за їх використанням. Питання міжнародної фінансової допомоги у відбудові економіки України розглядаються у працях В. А. Панченка, де підкреслено її критичне значення для підтримки та відновлення економіки в умовах війни.

Водночас, попри наявність значної кількості наукових праць із проблематики бюджетної політики, публічних фінансів та повоєнного відновлення, потребує подальшого дослідження саме роль державного бюджету у фінансуванні відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури у 2022–2025 роках. Це пояснюється динамічністю бюджетних показників, високою залежністю України від міжнародної фінансової підтримки, зміною структури бюджетних видатків та необхідністю оцінки того,

наскільки державний бюджет здатний одночасно забезпечувати поточні воєнні потреби й створювати фінансову основу для повоєнного розвитку.

Метою бакалаврської роботи є дослідження ролі державного бюджету у фінансуванні повоєнного відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури, аналіз бюджетних показників України у 2022–2025 роках та обґрунтування напрямів підвищення ефективності використання бюджетних коштів і міжнародної фінансової допомоги у процесі відновлення.

Для досягнення поставленої мети в роботі передбачено вирішення таких завдань: розкрити економічну сутність державного бюджету та його роль у фінансовому забезпеченні розвитку держави; охарактеризувати бюджетне фінансування відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури, його зміст, напрями та інструменти; проаналізувати динаміку доходів, видатків і дефіциту Державного бюджету України у 2022–2025 роках;

– оцінити бюджетні видатки, спрямовані на підтримку економіки, соціальної сфери та інфраструктурного відновлення; дослідити роль міжнародної фінансової допомоги у забезпеченні бюджетної спроможності України та фінансуванні відновлення; визначити основні проблеми бюджетного фінансування відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури в умовах воєнних і повоєнних викликів; обґрунтувати напрями підвищення ефективності використання коштів державного бюджету та міжнародної допомоги у процесі повоєнного відновлення України.

Об'єктом дослідження є процес бюджетного фінансування відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури України.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні аспекти формування, розподілу й використання коштів державного бюджету та міжнародної фінансової допомоги для фінансування відновлення національної економіки і соціальної інфраструктури України у 2022–2025 роках.

Методологічною основою дослідження є положення економічної теорії, теорії державних фінансів, бюджетної політики та фінансового забезпечення соціально-економічного розвитку. У процесі дослідження використано

загальнонаукові та спеціальні методи: аналіз і синтез — для розкриття змісту державного бюджету та бюджетного фінансування відновлення; індукцію і дедукцію — для формування узагальнень щодо ролі бюджету у відновлювальних процесах; порівняння — для зіставлення бюджетних показників за 2022–2025 роки; статистичний метод — для аналізу динаміки доходів, видатків і дефіциту державного бюджету; структурний аналіз — для оцінки видаткових пріоритетів бюджету; графічний і табличний методи — для наочного відображення результатів дослідження; узагальнення — для формування висновків і пропозицій.

Інформаційною базою дослідження є Бюджетний кодекс України, закони України про Державний бюджет України на 2022, 2023, 2024 і 2025 роки, офіційні матеріали Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України, Національного банку України, Державної служби статистики України, Світового банку, Європейської комісії, Міжнародного валютного фонду, аналітичні матеріали щодо оцінки потреб України у відновленні, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань бюджетної політики, державних фінансів, міжнародної фінансової допомоги та повоєнного відновлення економіки.

Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, шести підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. У першому розділі розкрито теоретичні засади ролі державного бюджету у фінансуванні відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури. У другому розділі здійснено аналіз бюджетного фінансування відновлення України у 2022–2025 роках, зокрема динаміки доходів, видатків і дефіциту державного бюджету, а також ролі міжнародної фінансової допомоги. У третьому розділі визначено проблеми бюджетного фінансування відновлення та запропоновано напрями підвищення ефективності використання коштів державного бюджету й міжнародної допомоги у процесі повоєнної відбудови України.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЛІ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ У ФІНАНСУВАННІ ВІДНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

1.1. Економічна сутність державного бюджету та його роль у фінансовому забезпеченні розвитку держави

Державний бюджет є центральною ланкою фінансової системи держави, через яку здійснюється акумуляція, розподіл і використання значної частини валового внутрішнього продукту з метою забезпечення виконання функцій держави, реалізації публічної політики та фінансування пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку. У найбільш загальному розумінні бюджет виступає не лише фінансовим планом держави, а й економічною категорією, що відображає систему грошових відносин між державою, суб'єктами господарювання та населенням щодо формування і використання централізованих фінансових ресурсів.

«Відповідно до Бюджетного кодексу України, бюджет визначається як план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду» [4]. Це нормативне визначення підкреслює плановий характер бюджету, однак його економічна сутність є ширшою. Державний бюджет не лише фіксує обсяг доходів і видатків на відповідний рік, а й відображає фінансові пріоритети держави, рівень її фіскальної спроможності, характер бюджетної політики та здатність забезпечувати стійкий розвиток суспільства.

Економічна природа державного бюджету проявляється у тому, що він є формою перерозподілу фінансових ресурсів у суспільстві. Через бюджет держава мобілізує кошти у вигляді податкових і неподаткових надходжень,

офіційних трансфертів, грантів, внутрішніх і зовнішніх запозичень, після чого спрямовує їх на фінансування суспільно значущих потреб. До таких потреб належать оборона, громадський порядок і безпека, освіта, охорона здоров'я, соціальний захист, економічна діяльність, інфраструктура, державне управління, обслуговування державного боргу та інші напрями, які не можуть повною мірою забезпечуватися виключно ринковими механізмами.

У науковій літературі державний бюджет розглядається як важливий інструмент макроекономічного регулювання. І. О. Луніна наголошує, «що публічні фінанси є вагомим чинником макроекономічної політики зростання, оскільки через них держава впливає на економічну динаміку, фінансову стійкість, бюджетну децентралізацію та розвиток територій» [10]. Такий підхід дозволяє розглядати державний бюджет не лише як кошторис доходів і видатків, а як активний механізм впливу на економічний розвиток. У цьому контексті бюджетна політика має забезпечувати баланс між поточним фінансуванням суспільних потреб і створенням передумов для довгострокового економічного зростання.

Зміст державного бюджету розкривається через його основні функції. Передусім бюджет виконує розподільчу функцію, яка полягає у перерозподілі частини національного доходу між різними сферами економіки, соціальними групами населення, регіонами та напрямками державної політики. Завдяки цій функції держава може концентрувати фінансові ресурси на стратегічно важливих напрямках: обороні, відновленні інфраструктури, підтримці соціально вразливих груп, розвитку освіти, охорони здоров'я, науки, культури та економічної діяльності.

Другою важливою функцією державного бюджету є контрольна. Вона виявляється у тому, що через бюджетні показники можна оцінити стан публічних фінансів, ефективність мобілізації доходів, обґрунтованість видатків, рівень дефіциту, боргове навантаження та результативність використання бюджетних коштів. Контрольна функція бюджету має особливе значення в умовах обмеженості фінансових ресурсів, оскільки дає змогу встановити

відповідність між бюджетними призначеннями, фактичним фінансуванням і досягнутими результатами.

Третьою функцією є регулююча функція, за допомогою якої держава впливає на економічні процеси. Через зміну обсягів видатків, податкових надходжень, бюджетних трансфертів, державних інвестицій і запозичень бюджет може стимулювати або стримувати економічну активність. У періоди економічної нестабільності, криз або воєнних викликів регулююча роль бюджету посилюється, оскільки саме державні фінанси стають основою підтримки критично важливих секторів економіки, зайнятості, соціальних виплат і базових публічних послуг.

І. Я. Чугунов та В. Д. Макогон зазначають, «що в умовах невизначеності бюджетно-податкова політика має бути спрямована на забезпечення макроекономічної стабільності, адаптивності бюджетної системи та ефективного використання фінансових ресурсів» [8]. Це особливо важливо для України, оскільки після початку повномасштабної війни державний бюджет функціонує в умовах високих безпекових ризиків, зростання видатків, значного дефіциту та потреби у зовнішньому фінансуванні. Отже, бюджет стає не лише фінансовим планом, а й інструментом антикризового управління.

Роль державного бюджету у фінансовому забезпеченні розвитку держави проявляється у кількох взаємопов'язаних напрямках. По-перше, бюджет забезпечує фінансування базових функцій держави, без яких неможливе існування публічної влади та суспільного порядку. По-друге, він є джерелом фінансування соціальних гарантій, зокрема пенсій, допомог, субсидій, підтримки малозабезпечених верств населення, внутрішньо переміщених осіб та інших категорій громадян. По-третє, державний бюджет забезпечує фінансування людського капіталу через видатки на освіту, охорону здоров'я, науку й культуру. По-четверте, бюджет є інструментом підтримки економічної активності через фінансування інфраструктурних проєктів, державних програм розвитку, підтримку підприємництва та інвестиційних процесів.

У сучасних умовах роль державного бюджету України істотно зросла. Якщо у мирний період бюджет виконував переважно функції фінансового забезпечення соціально-економічного розвитку, то в умовах воєнного стану він став основним механізмом фінансування оборони, безпеки, соціальної стійкості та першочергового відновлення зруйнованої інфраструктури. За даними Міністерства фінансів України, у 2024 році доходи Державного бюджету України становили 3,12 трлн грн, а видатки — 4,49 трлн грн; при цьому значна частина видатків спрямовувалася на сектор безпеки й оборони, а соціальні видатки фінансувалися за підтримки міжнародних партнерів [10]. Це свідчить про те, що державний бюджет виконує стабілізаційну функцію, забезпечуючи одночасно фінансування воєнних потреб, соціального захисту та поточних завдань відновлення.

Особливе значення державного бюджету полягає у його здатності концентрувати ресурси на пріоритетних напрямках розвитку. У сфері економіки бюджетні кошти можуть спрямовуватися на підтримку виробництва, відновлення інфраструктури, компенсацію втрат окремих секторів, фінансування державних інвестиційних проєктів, підтримку малого та середнього бізнесу, енергетичну безпеку й логістичну стійкість. У соціальній сфері бюджет забезпечує функціонування закладів освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, культури, а також фінансування програм, спрямованих на підтримку населення в умовах війни.

Водночас державний бюджет не є необмеженим джерелом фінансування. Його можливості залежать від стану економіки, податкової бази, рівня зайнятості, платоспроможності суб'єктів господарювання, ефективності податкового адміністрування, обсягу державного боргу та доступності зовнішнього фінансування. У кризових умовах зростає суперечність між потребою у збільшенні бюджетних видатків і обмеженістю власних доходів держави. Саме тому важливого значення набуває питання бюджетної стійкості, тобто здатності держави фінансувати свої зобов'язання без надмірного боргового навантаження та загрози макрофінансовій стабільності.

У контексті відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури державний бюджет виконує роль базового фінансового координатора. Через нього визначаються пріоритети відновлення, акумулюються внутрішні та зовнішні ресурси, здійснюється фінансування бюджетних програм, забезпечується співфінансування проєктів за участю міжнародних партнерів, а також формується система контролю за використанням коштів. Це означає, що бюджет не лише забезпечує фінансування окремих видатків, а й створює інституційну основу для реалізації державної політики відновлення.

Таким чином, економічна сутність державного бюджету полягає у тому, що він є системою грошових відносин, фінансовим планом, інструментом перерозподілу ВВП, механізмом державного регулювання та засобом забезпечення суспільного розвитку. Його роль у фінансовому забезпеченні розвитку держави проявляється у фінансуванні базових функцій держави, підтримці соціальної стабільності, розвитку людського капіталу, стимулюванні економічної активності, забезпеченні макрофінансової рівноваги та створенні фінансових передумов для відновлення країни. Для України у 2022–2025 роках державний бюджет набув особливого значення, оскільки став ключовим інструментом не лише поточного функціонування держави в умовах війни, а й підготовки до повоєнного відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури.

1.2. Бюджетне фінансування відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури: зміст, напрями та інструменти

Бюджетне фінансування відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури є однією з ключових форм реалізації фінансової політики держави в умовах воєнних і повоєнних викликів. Його зміст полягає у цільовому спрямуванні коштів державного бюджету, місцевих бюджетів, міжбюджетних трансфертів, міжнародної фінансової допомоги та інших

публічних ресурсів на відновлення економічного потенціалу, забезпечення функціонування базових суспільних послуг, реконструкцію зруйнованих об'єктів і створення передумов для довгострокового розвитку держави.

У широкому розумінні бюджетне фінансування відновлення слід розглядати як систему фінансових відносин, що виникають між державою, органами місцевого самоврядування, розпорядниками бюджетних коштів, суб'єктами господарювання, міжнародними партнерами та населенням у процесі формування, розподілу й використання бюджетних ресурсів для подолання наслідків війни. Такий підхід дозволяє розглядати бюджет не лише як джерело видатків, а як інституційний механізм координації відновлювальної політики.

Нормативну основу бюджетного фінансування становить Бюджетний кодекс України, відповідно до якого бюджет є планом формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, що здійснюються органами державної влади та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду [3]. Саме через бюджетні призначення, бюджетні програми, міжбюджетні трансферти, резервний фонд і механізми державного боргу держава забезпечує фінансування пріоритетних напрямів публічної політики, у тому числі заходів із відновлення економіки та соціальної інфраструктури.

Особливість бюджетного фінансування відновлення полягає в тому, що воно поєднує короткострокові та довгострокові завдання. До короткострокових належать ліквідація наслідків руйнувань, забезпечення безперервності освітніх, медичних і соціальних послуг, підтримка внутрішньо переміщених осіб, аварійне відновлення критичної інфраструктури, житлово-комунального господарства та енергетичних об'єктів. Довгострокові завдання охоплюють модернізацію економіки, відновлення виробничого потенціалу, розвиток людського капіталу, підвищення енергоефективності, цифровізацію публічних послуг і формування стійкої соціальної інфраструктури.

У науковій літературі фінансове забезпечення відновлення економіки України розглядається як багатокомпонентний процес, що потребує поєднання бюджетних ресурсів, міжнародної фінансової підтримки, приватних інвестицій, гарантійних інструментів і належного державного управління. В. П. Кудряшов наголошує, що фінансування відновлення має спиратися не лише на обсяг залучених ресурсів, а й на ефективність їх розподілу, узгодженість управлінських рішень, прозорість процедур та наявність контролю за результатами використання коштів [8]. Отже, бюджетне фінансування відновлення не можна зводити тільки до збільшення видатків; воно передбачає визначення пріоритетів, оцінку потреб, відбір проєктів і моніторинг результативності.

Важливим орієнтиром для визначення масштабів фінансових потреб України є оцінки міжнародних інституцій. За даними Світового банку, Уряду України, Європейської комісії та ООН, у межах четвертої Швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA4) загальна вартість відновлення і реконструкції України станом на 31 грудня 2024 року оцінювалася у 524 млрд дол. США на наступне десятиліття [30]. Такий масштаб потреб засвідчує, що державний бюджет є базовим, але не єдиним джерелом фінансування відбудови. Його роль полягає у поєднанні внутрішніх бюджетних ресурсів із зовнішньою допомогою, кредитами, грантами, коштами міжнародних фондів і потенційними приватними інвестиціями.

Основними напрямками бюджетного фінансування відновлення національної економіки є підтримка економічної активності, розвиток інфраструктури, забезпечення енергетичної стійкості, відновлення транспортної та логістичної систем, підтримка підприємництва, відновлення виробничих потужностей і стимулювання зайнятості. У соціальній сфері пріоритетними напрямками виступають фінансування освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, житлового забезпечення, відновлення закладів соціальної інфраструктури, підтримка територіальних громад і забезпечення доступності базових послуг для населення.

Окремого значення у процесі відновлення набуває міжнародна фінансова допомога. Вона може надходити у формі грантів, кредитів, бюджетної підтримки, цільового фінансування проєктів, технічної допомоги та гарантій. Зокрема, програма Ukraine Facility передбачає надання Україні фінансової підтримки Європейського Союзу на 2024–2027 роки загальним обсягом 50 млрд євро, з яких значна частина спрямовується на пряму підтримку державного бюджету, стимулювання інвестицій та технічну допомогу [44]. Це свідчить про те, що в умовах війни та відновлення міжнародна допомога фактично інтегрується у бюджетний механізм держави, посилюючи її фінансову спроможність.

Для розкриття практичного змісту бюджетного фінансування відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури доцільно систематизувати основні інструменти, через які держава акумулює, розподіляє та спрямовує фінансові ресурси на відповідні цілі.

Наведені інструменти мають різне економічне призначення, однак у сукупності формують фінансовий механізм відновлення. Бюджетні видатки та бюджетні програми забезпечують пряме фінансування державних пріоритетів. Міжбюджетні трансферти дозволяють підтримувати фінансову спроможність територіальних громад, які безпосередньо стикаються з наслідками руйнувань і потребують ресурсів для відновлення базових послуг. Резервний фонд державного бюджету використовується для оперативного реагування на непередбачені ситуації, тоді як капітальні видатки й публічні інвестиції спрямовані на довгострокове відновлення та модернізацію.

В умовах обмеженості власних доходів державного бюджету особливо важливого значення набувають державні запозичення та міжнародна фінансова допомога. Вони дозволяють компенсувати розрив між високими потребами у видатках і недостатнім обсягом внутрішніх бюджетних ресурсів. Проте використання таких інструментів потребує зваженої боргової політики, прозорого планування та належного контролю, оскільки надмірна залежність

від зовнішнього фінансування може створювати ризики для бюджетної стійкості у середньо- та довгостроковій перспективі.

Таблиця 1.1

**Основні інструменти бюджетного фінансування відновлення
національної економіки та соціальної інфраструктури**

Інструмент	Економічний зміст	Напрями застосування у процесі відновлення
Бюджетні видатки	Пряме фінансування завдань і функцій держави за рахунок коштів державного бюджету.	Фінансування освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунальної сфери, інфраструктурних об'єктів, підтримки економічної діяльності.
Бюджетні програми	Цільове спрямування бюджетних коштів на виконання конкретних завдань державної політики.	Реалізація програм відновлення пошкоджених об'єктів, підтримки бізнесу, компенсацій, соціальних виплат, модернізації інфраструктури.
Державні капітальні видатки	Видатки бюджету, спрямовані на створення, реконструкцію, модернізацію або придбання основного капіталу.	Відбудова доріг, мостів, закладів освіти, лікарень, об'єктів енергетики, водопостачання, житлового фонду.
Субвенції місцевим бюджетам	Міжбюджетні трансферти, що надаються з державного бюджету місцевим бюджетам на конкретні цілі.	Фінансування відновлення об'єктів соціальної інфраструктури громад, освітніх і медичних закладів, укріплень, комунальної інфраструктури.
Дотації місцевим бюджетам	Кошти, що передаються з державного бюджету для збалансування фінансової спроможності місцевих бюджетів.	Підтримка громад, які втратили частину доходів через війну, забезпечення базових послуг населенню.
Резервний фонд державного бюджету	Фінансовий ресурс для здійснення непередбачених і невідкладних видатків.	Ліквідація наслідків руйнувань, аварійне відновлення інфраструктури, реагування на надзвичайні ситуації.
Спеціальний фонд бюджету	Відокремлена частина бюджету, кошти якої мають визначені джерела надходжень і цільове призначення.	Фінансування окремих напрямів відновлення, соціального захисту, дорожньої інфраструктури, енергетичної стійкості.
Державні запозичення	Залучення коштів на внутрішньому або зовнішньому ринку для покриття дефіциту бюджету та фінансування державних потреб.	Покриття нестачі власних доходів бюджету, фінансування соціальних і економічних видатків, підтримка макрофінансової стабільності.
Міжнародна фінансова допомога	Гранти, кредити та інші форми фінансової підтримки від міжнародних партнерів.	Підтримка державного бюджету, фінансування соціальних виплат, відновлення інфраструктури, реалізація програм реконструкції та реформ.
Державні гарантії	Зобов'язання держави відповідати за виконання боргових зобов'язань суб'єктів, які залучають кошти на визначені цілі.	Залучення фінансування для інфраструктурних, енергетичних, транспортних і соціально значущих проєктів.
Публічні інвестиції	Спрямування бюджетних ресурсів на проєкти, що мають довгостроковий економічний або соціальний ефект.	Модернізація економіки, розвиток критичної інфраструктури, створення умов для зайнятості та економічного зростання.
Державно-приватне партнерство	Співпраця держави та приватного сектору для реалізації суспільно важливих проєктів.	Відновлення транспортної, енергетичної, житлової, медичної та освітньої інфраструктури із залученням приватного капіталу.

Важливою особливістю сучасного етапу є поступовий перехід від фінансування поточного реагування до фінансування відновлення за принципом пріоритетності та результативності. Це означає, що бюджетні ресурси мають спрямовуватися насамперед на ті напрями, які забезпечують найбільший суспільний ефект: відновлення критичної інфраструктури, підтримку життєдіяльності громад, створення умов для повернення населення, збереження людського капіталу, відновлення економічної активності та підвищення стійкості держави до майбутніх ризиків.

Соціальна інфраструктура у процесі бюджетного фінансування відновлення має особливе значення, оскільки вона безпосередньо впливає на якість життя населення, доступ до базових послуг і соціальну згуртованість суспільства. Руйнування шкіл, лікарень, закладів соціального захисту, об'єктів житлово-комунального господарства та громадської інфраструктури не лише створює матеріальні втрати, а й погіршує умови проживання, навчання, лікування і працевлаштування громадян. Тому фінансування соціальної інфраструктури є не другорядним напрямом бюджетної політики, а необхідною умовою стабілізації та відновлення країни.

Отже, бюджетне фінансування відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури є складним багаторівневим процесом, що охоплює прямі бюджетні видатки, програмно-цільове фінансування, капітальні інвестиції, міжбюджетні трансферти, резервні ресурси, державні запозичення, міжнародну фінансову допомогу та інструменти партнерства з приватним сектором. Його ефективність залежить від реалістичного планування, пріоритетності видатків, прозорості процедур, результативного контролю й узгодженості дій держави, місцевого самоврядування та міжнародних партнерів. У контексті повоєнного відновлення України державний бюджет виступає не лише джерелом фінансування, а й основним фінансовим координатором відбудови економіки та соціальної інфраструктури.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ ВІДНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ У 2022–2025 РОКАХ

2.1. Динаміка доходів, видатків і дефіциту Державного бюджету України у 2022–2025 роках

Прикладний аналіз ролі державного бюджету у фінансуванні відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури доцільно розпочати з оцінки динаміки доходів, видатків і дефіциту Державного бюджету України. Саме ці показники характеризують фінансову спроможність держави акумулювати ресурси, виконувати пріоритетні зобов'язання, підтримувати соціальну стабільність і забезпечувати фінансування першочергових заходів відновлення в умовах повномасштабної війни.

Період 2022–2025 років є особливим для бюджетної системи України, оскільки він охоплює роки функціонування державних фінансів в умовах воєнного стану, високих оборонних потреб, значного соціального навантаження, руйнування економічного потенціалу та критичної інфраструктури. За таких умов державний бюджет виконував не лише класичну розподільчу й контрольну функції, а й стабілізаційну функцію, спрямовану на підтримання життєдіяльності держави, фінансування сектору безпеки й оборони, соціальних виплат, охорони здоров'я, освіти та заходів з ліквідації наслідків збройної агресії.

Узагальнені показники виконання Державного бюджету України у 2022–2025 роках наведено в таблиці 2.1. Вони дають змогу оцінити загальний масштаб зміни бюджетних ресурсів і визначити співвідношення між зростанням доходів, видатків та дефіциту в аналізованому періоді.

Наведені дані свідчать про суттєве збільшення масштабів державного бюджету у 2022–2025 роках. Доходи державного бюджету зросли з 1787,4 млрд

грн у 2022 році до 3 841,0 млрд грн у 2025 році, тобто більш ніж удвічі. Водночас видатки збільшилися з 2702,4 млрд грн до 5480,5 млрд грн.

Таблиця 2.1

Динаміка доходів, видатків і дефіциту Державного бюджету України у 2022–
2025 роках

Рік	Доходи, млрд грн	Видатки, млрд грн	Дефіцит, млрд грн
2022	1787,4	2702,4	911,1
2023	2672,0	4014,8	1333,1
2024	3122,8	4488,3	1358,5
2025	3841,0	5480,5	1635,8

Така динаміка пояснюється різким зростанням потреб держави у фінансуванні оборони, соціального захисту, підтримки критичної інфраструктури, а також заходів з відновлення. У 2025 році, за інформацією Міністерства фінансів України, доходи державного бюджету становили 3 841,0 млрд грн, з них 554,8 млрд грн, або 14,4 % усіх доходів, становили надходження від міжнародних партнерів [9]. Для поглиблення оцінки бюджетної динаміки доцільно перейти від простого зіставлення показників до факторного аналізу, який дає змогу встановити, за рахунок яких змін формувався бюджетний розрив. У межах цього підходу доходи державного бюджету розглядаються як ресурсний фактор, що зменшує потребу у дефіцитному фінансуванні, видатки - як фактор бюджетного навантаження, а дефіцит - як результат невідповідності між обсягом бюджетних потреб і наявними доходами.

Факторна логіка аналізу базується на бюджетній залежності, відповідно до якої збільшення видатків за незмінних або недостатньо зростаючих доходів посилює дефіцит, тоді як приріст доходів частково компенсує видатковий тиск. Тому для оцінки ситуації у 2025 році важливо визначити не лише абсолютне зростання доходів, видатків і дефіциту, а й те, яку частину приросту видатків було покрито приростом доходів, а яка частина трансформувалася у збільшення дефіциту.

Таблиця 2.2

Динаміка доходів, видатків і дефіциту Державного бюджету України у 2022–
2025 роках

Рік	Доходи, млрд грн	Видатки, млрд грн	Дефіцит, млрд грн	Приріст доходів, млрд грн	Приріст видатків, млрд грн	Приріст дефіциту, млрд грн	Темп зміни доходів, %	Темп зміни видатків, %	Темп зміни дефіциту, %
2022	1787,4	2702,4	911,1	-	-	-	-	-	-
2023	2672,0	4014,8	1333,1	884,6	1312,4	422,0	149,5	148,6	146,3
2024	3122,8	4488,3	1358,5	450,8	473,5	25,4	116,9	111,8	101,9
2025	3841,0	5480,5	1635,8	718,2	992,2	277,3	123,0	122,1	120,4

Дані таблиці 2.2 свідчать про нерівномірний характер бюджетної динаміки. Найінтенсивніше зростання доходів і видатків відбулося у 2023 році, коли бюджетна система адаптувалася до повномасштабної війни, різкого збільшення оборонних потреб і посилення соціального навантаження. У 2024 році темпи приросту сповільнилися, однак уже у 2025 році знову відбулося помітне розширення як дохідної, так і видаткової частини державного бюджету. Така динаміка підтверджує, що бюджетна система України у 2022–2025 роках функціонувала в умовах постійного розширення фінансових потреб держави.

У 2025 році доходи державного бюджету становили 3841,0 млрд грн, що на 718,2 млрд грн більше, ніж у 2024 році. Водночас видатки зросли на 992,2 млрд грн і досягли 5480,5 млрд грн. Отже, приріст видатків перевищив приріст доходів, що стало безпосереднім фактором збільшення дефіциту. Аналогічна залежність простежується і в довшому часовому порівнянні: порівняно з 2022 роком доходи зросли на 2053,6 млрд грн, тоді як видатки - на 2778,1 млрд грн. Саме різниця між цими приростами сформувала додаткове дефіцитне навантаження на державний бюджет.

Рис.2.1 візуалізує розрив між видатковою та дохідною частинами бюджету. Протягом усього аналізованого періоду видатки стабільно перевищували доходи, а дефіцит залишався значним. Найбільш суттєве віддалення лінії видатків від лінії доходів спостерігається у 2025 році, що вказує на збереження високого рівня бюджетного навантаження навіть за умов зростання дохідної частини.

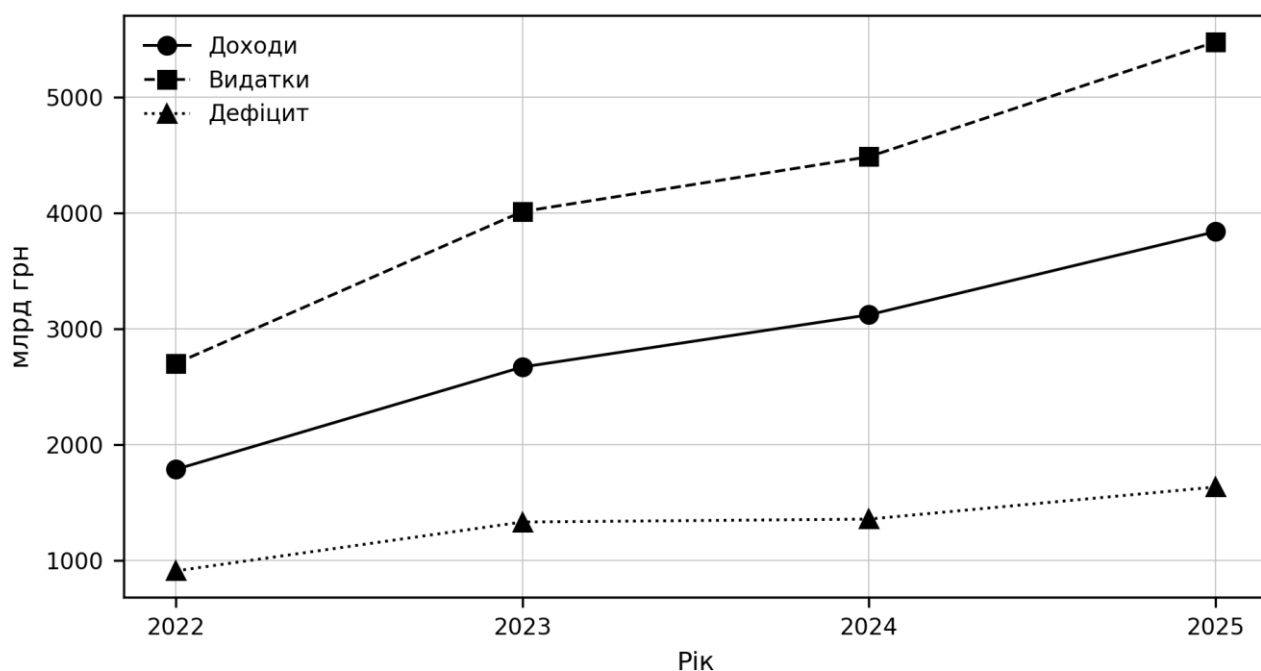

Рис. 2.1. Динаміка доходів, видатків і дефіциту Державного бюджету України у 2022–2025 роках, млрд грн

Факторна оцінка у табл.2.3 показує, що у 2025 році порівняно з 2024 роком приріст доходів покрив близько 72,4 % приросту видатків. Решта видаткового збільшення трансформувалася у додатковий дефіцитний тиск. У порівнянні з 2023 роком компенсаційна роль доходів була вищою і становила 79,8 % приросту видатків, однак цього також було недостатньо для нейтралізації дефіциту. Найбільш показовим є порівняння з 2022 роком: за три роки доходи покрили 73,9 % приросту видатків, а приблизно чверть додаткових видаткових потреб залишилася непокритою доходами та проявилася у зростанні дефіциту.

Отже, головним фактором збільшення дефіциту був не сам факт зростання видатків, а випереджальний характер їх приросту порівняно з приростом доходів. Дохідна частина бюджету демонструвала позитивну номінальну динаміку, однак її зростання не було достатнім для повного покриття видаткових потреб воєнного періоду. Це свідчить про структурну напругу державних фінансів, коли бюджетна система одночасно має забезпечувати оборонні, соціальні, гуманітарні та відновлювальні потреби.

Таблиця 2.3

Факторна оцінка зміни дефіциту Державного бюджету України у 2025 році
порівняно з базовими роками

Порівняння років	Приріст доходів, млрд грн	Приріст видатків, млрд грн	Приріст дефіциту, млрд грн	Покриття приросту видатків приростом доходів, %	Частка приросту дефіциту у прирості видатків, %
2025 до 2024	718,2	992,2	277,3	72,4	27,9
2025 до 2023	1169,0	1465,7	302,7	79,8	20,7
2025 до 2022	2053,6	2778,1	724,7	73,9	26,1

Структурне співвідношення доходів і дефіциту у фінансуванні видатків 2025 року свідчить, що приблизно 70,1 % видаткової частини було забезпечено доходами державного бюджету, тоді як близько 29,8 % припадало на дефіцитне фінансування. Така структура підтверджує, що майже третина бюджетних потреб не могла бути покрита наявними доходами, що посилювало залежність бюджету від зовнішнього фінансування, грантової підтримки, пільгових кредитів та інших джерел покриття дефіциту. (рис.2.2.)

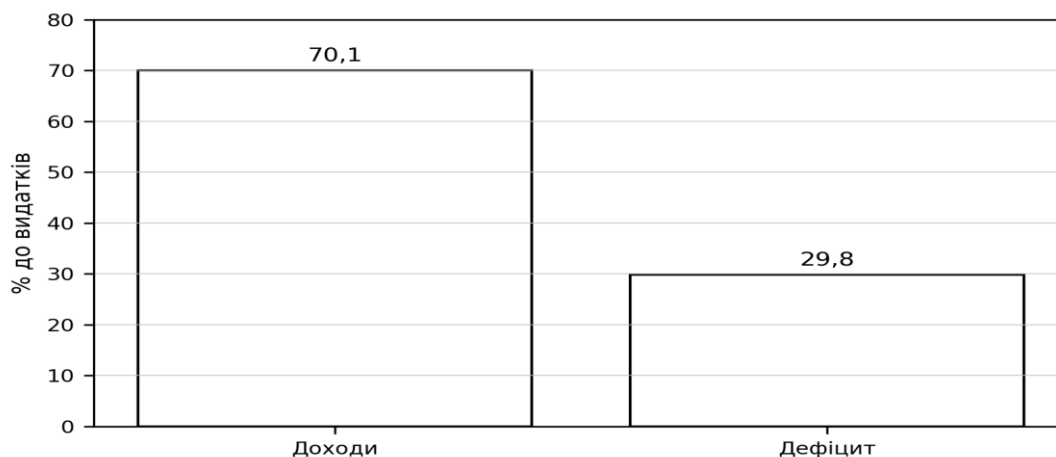

Рис. 2.2. Структура покриття видатків Державного бюджету України у 2025 році, %

Рис.2.3 підтверджує, що в усіх варіантах порівняння приріст доходів відігравав важливу компенсаторну роль, однак не забезпечував повного покриття приросту видатків. Найкраще співвідношення між приростом доходів і приростом видатків спостерігалось у порівнянні 2025 року з 2023 роком, проте навіть у цьому випадку залишався непокритий розрив. У порівнянні з 2022

роком видно, що довгострокове розширення бюджетних видатків було значно масштабнішим, ніж приріст доходів, що підтверджує стійкий характер дефіцитного фінансування.

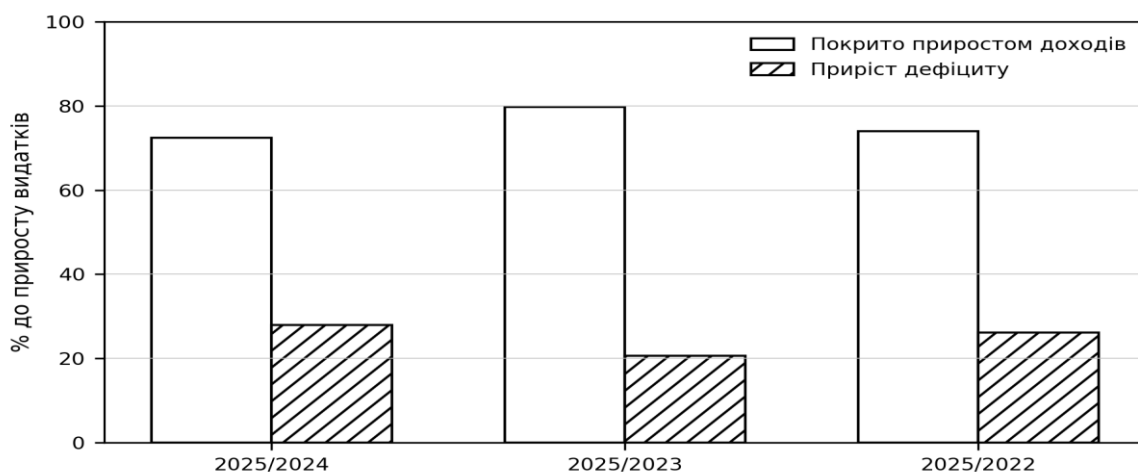

Рис. 2.3. Факторна структура приросту видатків у 2025 році порівняно з базовими роками, %

Факторний аналіз дає змогу зробити висновок, що у 2022–2025 роках державний бюджет України функціонував у режимі підвищеного видаткового навантаження. Зростання доходів було істотним, однак воно значною мірою підтримувалося міжнародними надходженнями і не означало повного відновлення внутрішньої фінансової самодостатності держави. Видатки зростали під впливом воєнних, соціальних, гуманітарних та інфраструктурних потреб, а дефіцит виступав результатом невідповідності між обсягом цих потреб і ресурсними можливостями бюджету.

З позиції теми дослідження це означає, що державний бюджет у 2022–2025 роках виконував роль не лише інструменту розподілу фінансових ресурсів, а й механізму стабілізації економіки та соціальної сфери в умовах війни. Високий дефіцит дозволяв підтримувати критично необхідні видатки, однак водночас формував ризики для боргової стійкості та посилював потребу в ефективному управлінні бюджетними ресурсами. Тому подальше фінансування повоєнного відновлення потребує не лише збільшення доходів або залучення міжнародної допомоги, а й підвищення результативності

видатків, жорсткої пріоритизації відновлювальних проєктів і посилення контролю за використанням коштів.

2.2. Оцінка бюджетних видатків та міжнародної фінансової допомоги у фінансуванні відновлення економіки й соціальної інфраструктури

Фінансування відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури України у 2022-2025 роках здійснювалося в умовах надзвичайно складного поєднання бюджетних пріоритетів. З одного боку, державний бюджет був спрямований насамперед на забезпечення обороноздатності, безпеки, соціальної підтримки населення та стабільного функціонування держави. З іншого боку, уже під час війни виникла об'єктивна потреба у фінансуванні першочергового відновлення зруйнованих об'єктів, підтримці критичної інфраструктури, енергетичної стійкості, житлового фонду, закладів освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та транспортної інфраструктури.

У цьому контексті державний бюджет виконував подвійну функцію: по-перше, забезпечував фінансування поточних видатків, без яких неможливе функціонування держави в умовах війни; по-друге, формував фінансову основу для відновлювальних процесів. Саме через державний бюджет акумулювалися внутрішні доходи, гранти міжнародних партнерів, пільгові кредити, кошти від міжнародних фінансових організацій та інші ресурси, які спрямовувалися на підтримку економіки, соціальної сфери й інфраструктури.

Особливістю бюджетних видатків у 2022-2025 роках стало переважання оборонних і безпекових потреб. Це було об'єктивним наслідком повномасштабної війни, оскільки фінансування сектору безпеки й оборони стало ключовою умовою збереження державності. Водночас значні обсяги видатків продовжували спрямовуватися на соціальний захист, освіту, охорону здоров'я, підтримку регіонів і капітальні видатки, пов'язані з відновленням. За даними Міністерства фінансів України, у 2024 році загальні видатки

Державного бюджету України становили 4,49 трлн грн, з яких 2,97 трлн грн було спрямовано на сектор безпеки й оборони. Соціальні видатки у 2024 році профінансовано в обсязі 579,2 млрд грн, а капітальні видатки, пов'язані з ліквідацією наслідків збройної агресії, будівництвом та відновленням інфраструктури, зросли до 306 млрд грн.

Таблиця 2.4

Основні напрями бюджетного фінансування відновлення економіки та соціальної інфраструктури України у 2022-2025 роках

Напрямок фінансування	Економічний зміст	Значення для відновлення
Видатки на безпеку й оборону	Фінансування Збройних Сил України, сектору безпеки, оборонних закупівель, грошового забезпечення військовослужбовців	Забезпечують базову передумову відновлення - збереження державності, територіальної цілісності та безпеки громадян
Соціальний захист і соціальне забезпечення	Пенсійні виплати, соціальні допомоги, підтримка вразливих груп населення, внутрішньо переміщених осіб	Підтримують соціальну стабільність, знижують ризики бідності та забезпечують базові потреби населення
Освіта	Фінансування закладів освіти, оплати праці педагогічних працівників, освітніх субвенцій, облаштування безпечного освітнього середовища	Сприяє збереженню людського капіталу та забезпеченню безперервності освітнього процесу
Охорона здоров'я	Фінансування медичних послуг, лікарень, програм медичних гарантій, відновлення пошкоджених медичних закладів	Забезпечує доступ населення до медичної допомоги та підтримує соціальну стійкість
Економічна діяльність	Підтримка окремих секторів економіки, інфраструктурних проєктів, підприємництва, транспорту, енергетики	Створює умови для відновлення виробництва, зайнятості та економічної активності
Капітальні видатки на відновлення	Видатки на будівництво, реконструкцію, ремонт, ліквідацію наслідків руйнувань, відновлення інфраструктури	Безпосередньо спрямовані на фізичне відновлення об'єктів економічної та соціальної інфраструктури
Міжбюджетні трансферти	Передача коштів із державного бюджету місцевим бюджетам у вигляді субвенцій і дотацій	Підтримують фінансову спроможність громад, особливо тих, що постраждали від війни
Міжнародна фінансова допомога	Гранти, пільгові кредити, бюджетна підтримка, інвестиційні інструменти міжнародних партнерів	Компенсує нестачу внутрішніх ресурсів і забезпечує фінансування соціальних та відновлювальних потреб

Дані таблиці 2.4. свідчать, що бюджетне фінансування відновлення не обмежується лише прямими капітальними видатками на реконструкцію

зруйнованих об'єктів. Воно має значно ширший зміст, оскільки охоплює також фінансування соціальної стабільності, людського капіталу, функціонування громад, підтримки економічної активності та залучення міжнародних ресурсів. Саме тому оцінювати роль державного бюджету у відновленні потрібно комплексно, враховуючи не лише видатки на будівництво чи ремонт, а й ті бюджетні програми, які забезпечують життєздатність економіки та соціальної сфери в умовах війни.

Важливе місце у фінансуванні відновлення належить соціальним видаткам. В умовах війни вони виконують не лише класичну функцію підтримки населення, а й функцію соціальної стабілізації. Зростання кількості внутрішньо переміщених осіб, руйнування житла, втрата роботи, зниження доходів населення та підвищення соціальної вразливості зумовили необхідність збереження значних бюджетних видатків на соціальний захист. У 2024 році соціальні видатки були профінансовані вчасно та в повному обсязі, зокрема завдяки залученню грантової допомоги міжнародних партнерів [9].

Окремим напрямом є фінансування освіти й охорони здоров'я як ключових складових соціальної інфраструктури. Видатки на ці сфери мають довгострокове значення, оскільки забезпечують збереження людського капіталу, доступ населення до базових послуг і підтримку соціальної згуртованості. У період війни освітня й медична інфраструктура зазнали значних руйнувань, тому бюджетне фінансування цих сфер має не лише поточний, а й відновлювальний характер. Воно охоплює оплату праці працівників бюджетної сфери, фінансування послуг, облаштування укриттів, ремонт пошкоджених приміщень, закупівлю обладнання та підтримку функціонування закладів у громадах.

Масштаби потреб у відновленні суттєво перевищують можливості державного бюджету. За оцінкою Світового банку, Уряду України, Європейської комісії та ООН, загальна вартість відновлення й реконструкції України станом на 31 грудня 2024 року оцінювалася у 524 млрд дол. США на наступне десятиліття. У 2025 році Уряд України за підтримки донорів

спрямував 7,37 млрд дол. США на пріоритетні напрями відновлення, водночас фінансовий розрив для потреб відновлення та реконструкції у 2025 році оцінювався у 9,96 млрд дол. США [18]. Це підтверджує, що державний бюджет України не може самостійно забезпечити повне фінансування відновлення, а тому потребує системного поєднання внутрішніх ресурсів із міжнародною підтримкою.

Таблиця 2.5

Обсяги зовнішнього бюджетного фінансування України у 2022-2025 роках,
млрд дол. США

Рік	Пільгові кредити та інше кредитне фінансування	Гранти	ERA Loans / кошти, забезпечені доходами від заморожених активів рф	Разом	Частка грантів у загальному обсязі, %
2022	16,862	14,224	-	31,086	45,8
2023	30,855	11,621	-	42,476	27,4
2024	29,090	11,572	1,000	41,662	27,8
2025	13,782	0,670	37,930	52,382	1,3
Разом 2022-2025	90,589	38,087	38,930	167,606	22,7

Наведені дані показують, що у 2022-2025 роках Україна залучила до державного бюджету близько 167,6 млрд дол. США зовнішнього бюджетного фінансування. Найбільший обсяг підтримки за аналізований період припав на 2025 рік - 52,4 млрд дол. США. Водночас структура фінансування у 2025 році суттєво відрізнялася від попередніх років: понад 70 % підтримки надійшло в межах механізму ERA Loans, який передбачає використання доходів від заморожених російських активів для обслуговування відповідних зобов'язань.

У 2022 році частка грантів була найвищою - 45,8 %, що мало важливе значення для зменшення боргового навантаження в перший рік повномасштабної війни. У 2023-2024 роках грантова складова залишалася вагомою, однак поступово знижувалася до 27,4 % та 27,8 % відповідно. У 2025 році грантова частка різко скоротилася до 1,3 %, що пояснюється переважанням механізму ERA Loans та кредитної бюджетної підтримки. Отже, у довгостроковій перспективі посилюється значення питання боргової стійкості й ефективності використання зовнішніх ресурсів.

Міжнародна фінансова допомога не лише компенсувала дефіцит внутрішніх доходів, а й дозволяла державі своєчасно фінансувати соціально-гуманітарні видатки. Міністерство фінансів України прямо зазначає, що міжнародна підтримка у 2025 році дала змогу повністю забезпечити ключові соціально-гуманітарні видатки, включаючи пенсійні виплати, заробітні плати працівників освіти й охорони здоров'я, соціальний захист населення та гуманітарні програми [18]. Таким чином, зовнішня бюджетна підтримка фактично виконувала функцію фінансового стабілізатора соціальної інфраструктури.

Таблиця 2.6

Основні міжнародні партнери за обсягами зовнішнього бюджетного фінансування України у 2022-2025 роках

Партнер / механізм фінансування	Обсяг за 2022-2025 роки, млрд дол. США	Коротка характеристика фінансування
Європейський Союз	56,935	Пільгове кредитне та грантове фінансування, зокрема макрофінансова допомога та Ukraine Facility
ERA Loans	38,930	Механізм країн G7 із використанням доходів від заморожених російських активів
США	30,240	Переважно грантова підтримка через механізми Світового банку, спрямована на соціальні та гуманітарні потреби
МВФ	13,357	Кредитне фінансування у межах програми Extended Fund Facility та пов'язаних механізмів
Японія	8,980	Пільгові кредити та гранти, у тому числі через проєкти Світового банку
Світовий банк	6,020	Кредитне і грантове фінансування програм у сферах охорони здоров'я, освіти, публічних фінансів та підтримки приватного сектору
Канада	5,405	Пільгове кредитне фінансування державного бюджету
Велика Британія	3,034	Гарантії та пов'язана бюджетна підтримка
Німеччина	1,687	Переважно грантова підтримка і цільова допомога
Інші партнери	3,028	Норвегія, БРРЄ, ЄІБ, Франція, Італія, Нідерланди, Іспанія, інші країни та установи

Як видно з таблиці 2.6, провідним джерелом зовнішнього бюджетного фінансування у 2022-2025 роках був Європейський Союз, загальний обсяг підтримки якого становив близько 56,9 млрд дол. США. Значну роль відігравали також США, МВФ, Японія, Світовий банк і Канада. Окремо слід

виділити механізм ERA Loans, оскільки у 2025 році саме він став найбільшим джерелом бюджетної підтримки і фактично змінив структуру зовнішнього фінансування.

Програма Ukraine Facility на 2024-2027 роки має особливе значення для поєднання бюджетної підтримки та відновлення. Загальний обсяг програми становить 50 млрд євро, з яких 38,27 млрд євро передбачено як пряму підтримку державного бюджету, а також передбачено інвестиційний компонент, спрямований на мобілізацію публічних і приватних інвестицій. У 2025 році Україна отримала 12,1 млрд дол. США в межах Ukraine Facility, з яких 668 млн дол. США становили гранти. Це свідчить, що міжнародна допомога поступово набуває не лише стабілізаційного, а й інвестиційно-відновлювального характеру.

Окремі програми міжнародних партнерів мали безпосередній зв'язок із соціальною інфраструктурою. Так, у 2022 році в межах проєкту PEACE in Ukraine через механізми Світового банку було отримано 495,2 млрд грн зовнішнього фінансування для покриття пріоритетних видатків, зокрема пенсійних виплат, допомоги внутрішньо переміщеним особам, житлових субсидій, допомоги при народженні дитини, а також заробітних плат медичних працівників, шкільних учителів і викладачів закладів вищої освіти. Це підтверджує, що міжнародна підтримка була спрямована не лише на покриття загального дефіциту бюджету, а й на забезпечення функціонування ключових соціальних послуг.

Водночас залежність від міжнародної допомоги створює певні ризики. Основними серед них є залежність бюджетної стабільності від рішень зовнішніх партнерів, необхідність виконання умов фінансування, ризики затримки надходження коштів, зростання боргового навантаження у випадку кредитної підтримки, а також потреба у високому рівні прозорості й підзвітності використання ресурсів. Тому важливим завданням державної бюджетної політики є поступове посилення внутрішньої дохідної бази

бюджету, ефективне управління видатками та забезпечення результативності кожної бюджетної програми, пов'язаної з відновленням.

Для поглиблення оцінки ролі міжнародної допомоги у фінансуванні відновлення економіки та соціальної інфраструктури доцільно розмежовувати три взаємопов'язані складові: бюджетну підтримку держави, гуманітарне фінансування та цільові програми відновлення.

Таблиця 2.7

Міжнародне бюджетне та гуманітарне фінансування України у 2022–2025 роках

Рік	Зовнішнє бюджетне фінансування	Гуманітарне фінансування, зафіксоване ОСНА FTS	Основна спрямованість підтримки
2022	близько 31,1 млрд дол. США; через PEACE in Ukraine у 2022 році профінансовано 495,2 млрд грн пріоритетних видатків	4,55 млрд дол. США загального гуманітарного фінансування	Екстрена бюджетна стабілізація; пенсії, соціальні допомоги, підтримка ВПО, житлові субсидії, зарплати медиків та освітян
2023	42,6 млрд дол. США, з них 11,5 млрд дол. США грантів	3,61 млрд дол. США загального гуманітарного фінансування	Регулярна бюджетна підтримка; фінансування соціального захисту, освіти, охорони здоров'я, гуманітарних потреб; початок посилення відновлювальної складової
2024	понад 41 млрд дол. США бюджетної підтримки; за даними Мінфіну — 41,7 млрд дол. США зовнішнього фінансування	2,66 млрд дол. США загального вхідного гуманітарного фінансування	Повне покриття соціальних і гуманітарних видатків за рахунок партнерської підтримки; розвиток проєктів у сферах житла, медицини, освіти, агросектору та приватного сектору
2025	52,4 млрд дол. США, з них понад 70 % через ERA Loans; 12,1 млрд дол. США від ЄС у межах Ukraine Facility	1,86 млрд дол. США загального гуманітарного фінансування	Посилення зв'язку між бюджетною підтримкою та відновленням; дороги, мости, публічні інвестиції, соціальний захист, ВПО, освіта, охорона здоров'я

Бюджетна підтримка надходила безпосередньо до державного бюджету або через механізми Світового банку, Європейського Союзу, МВФ та інших партнерів і використовувалася для покриття пріоритетних невійськових видатків. Гуманітарна допомога значною мірою спрямовувалася через

агентства ООН, міжнародні організації та гуманітарні фонди. Цільові програми відновлення були пов'язані з житлом, енергетикою, транспортом, охороною здоров'я, освітою, соціальним захистом, підтримкою бізнесу та управлінням публічними інвестиціями.

У 2022–2025 роках міжнародна підтримка виконувала не лише функцію покриття дефіциту державного бюджету, а й функцію стабілізації соціально-гуманітарної сфери. В умовах, коли внутрішні доходи держави значною мірою спрямовувалися на сектор безпеки і оборони, кошти міжнародних партнерів дозволяли забезпечувати пенсійні виплати, допомогу внутрішньо переміщеним особам, житлові субсидії, соціальні допомоги, оплату праці працівників освіти й охорони здоров'я, а також реалізацію окремих проєктів відновлення. (табл.2.7.)

У 2022 році міжнародна допомога мала переважно екстрений стабілізаційний характер. Основним завданням партнерської підтримки було недопущення розриву у фінансуванні базових соціальних видатків в умовах різкого падіння економічної активності, втрати частини доходної бази бюджету та зростання воєнних видатків. Важливу роль відіграв проєкт Світового банку PEACE in Ukraine, через який у 2022 році було забезпечено фінансування пріоритетних видатків на суму 495,2 млрд грн. За даними Міністерства фінансів України, ці кошти спрямовувалися, зокрема, на пенсії для понад 9 млн пенсіонерів, допомогу внутрішньо переміщеним особам, житлові субсидії, допомогу при народженні дитини, а також оплату праці медичних працівників, учителів і викладачів закладів вищої освіти.

Отже, у 2022 році міжнародне фінансування не було спрямоване переважно на класичну післявоєнну реконструкцію. Його основне призначення полягало у збереженні соціальної функції держави, підтримці населення та забезпеченні мінімальної стійкості бюджетної системи. Водночас саме така підтримка створила передумови для подальшого переходу до системніших відновлювальних заходів, оскільки без стабільного фінансування соціальних

виплат, медичних і освітніх послуг держава не могла б забезпечити базову соціальну стійкість.

У 2023 році зовнішнє фінансування набуло більш регулярного характеру. Державний бюджет України отримав 42,6 млрд дол. США зовнішнього фінансування, з яких 11,5 млрд дол. США становили гранти, тобто близько 27 % загального обсягу. Найбільшими партнерами стали Європейський Союз, США, МВФ, Японія, Канада, Велика Британія та Світовий банк. Міністерство фінансів України наголошувало, що залучені кошти дали змогу покрити пріоритетні видатки, зокрема пенсії, зарплати працівників освіти та охорони здоров'я, соціальний захист і гуманітарну підтримку.

За економічним змістом 2023 рік можна розглядати як перехідний. Міжнародна допомога й надалі виконувала стабілізаційну функцію, але водночас почала більше пов'язуватися з потребами раннього відновлення. Японія, наприклад, фінансувала проекти Світового банку, пов'язані із соціальним захистом, аграрним відновленням, ремонтом житла та охороною здоров'я. Це свідчить про поступове розширення міжнародної підтримки від покриття поточних соціальних видатків до фінансування секторів, які безпосередньо впливають на економічну активність і якість життя населення.

У 2024 році Україна залучила від міжнародних партнерів понад 41 млрд дол. США бюджетної підтримки. Міністерство фінансів прямо зазначало, що міжнародна підтримка дозволила повністю покрити соціальні та гуманітарні видатки, тоді як усі внутрішні фінансові ресурси спрямовувалися на сектор безпеки й оборони [10]. Найбільшими партнерами були Європейський Союз, США, МВФ, Японія, Світовий банк, Канада, Велика Британія, Норвегія, Республіка Корея, Банк розвитку Ради Європи та Іспанія.

Особливістю 2024 року було посилення проєктної спрямованості міжнародного фінансування. США надали значну грантову підтримку через PEACE in Ukraine для компенсації соціальних видатків, а Японія фінансувала низку проєктів Світового банку, зокрема SURGE для відновлення та управління публічними інвестиціями, ARISE для аграрного розвитку, RISE для підтримки

приватного сектору, THRIVE для охорони здоров'я, LEARN для покращення освітнього процесу, HOPE для компенсацій власникам житла за ремонти пошкоджених квартир і будинків та HEAL Ukraine для підтримки програми медичних гарантій [10].

Отже, у 2024 році міжнародна допомога дедалі більше набувала не лише компенсаційного, а й відновлювального змісту. Вона залишалася необхідною для соціальної стабільності, але водночас спрямовувалася на сфери, які формують основу повоєнного розвитку: людський капітал, житло, здоров'я, освіту, приватний сектор, аграрне виробництво та систему публічних інвестицій.

У 2025 році міжнародне фінансування України зросло до 52,4 млрд дол. США. Найбільшу частку становили кошти в межах механізму ERA Loans — 37,9 млрд дол. США, тобто понад 70 % загального зовнішнього фінансування. Крім того, Україна отримала 12,1 млрд дол. США від ЄС у межах Ukraine Facility, 912 млн дол. США від МВФ, 733 млн дол. США від Світового банку, 453 млн дол. США від Японії та 232 млн дол. США від Банку розвитку Ради Європи.

У 2025 році чітко посилився зв'язок між міжнародною допомогою та відновленням. Японія надала 453 млн дол. США через три проєкти Світового банку: DRIVE — 190 млн дол. США на стійкість національної дорожньої мережі, модернізацію інфраструктури й відновлення мостів; SURGE — 183 млн дол. США на розвиток системи управління публічними інвестиціями в умовах війни та повоєнного відновлення; RISE — 80 млн дол. США на подолання обмежень для стійкості, зростання й розвитку приватного сектору. Банк розвитку Ради Європи фінансував виплати внутрішньо переміщеним особам, зокрема на житло, харчування, охорону здоров'я та освіту дітей.

Окреме значення має Ukraine Facility — фінансовий інструмент ЄС на 2024–2027 роки загальним обсягом 50 млрд євро. Його перший компонент передбачає 38,27 млрд євро прямої бюджетної підтримки, зокрема 33 млрд євро пільгових кредитів і 5,27 млрд євро грантів. При цьому 20 % грантових коштів

першого компонента мають спрямовуватися на потреби регіонів, а фінансування не може використовуватися для покриття військових видатків. Це робить Ukraine Facility одним із ключових інструментів фінансування не лише поточної бюджетної стійкості, а й відновлення, модернізації та євроінтеграційних реформ.

Поряд із бюджетною підтримкою важливу роль відігравала гуманітарна допомога, яка не завжди проходила через державний бюджет, але безпосередньо впливала на соціальну стійкість населення. За даними ОСНА Financial Tracking Service, у 2022 році загальне гуманітарне фінансування України становило 4,55 млрд дол. США, у 2023 році — 3,61 млрд дол. США, у 2024 році — 2,66 млрд дол. США, а у 2025 році — 1,86 млрд дол. США. Тобто протягом аналізованого періоду спостерігалось поступове скорочення обсягів гуманітарного фінансування, що посилювало потребу у пріоритизації допомоги найбільш вразливим категоріям населення та прифронтовим територіям.

Таблиця 2.8

Ключові партнери та механізми міжнародного фінансування України у 2022–2025 роках

Рік	Основні партнери / механізми	Обсяг фінансування	Спрямування
2022	Світовий банк, США, ЄС, Велика Британія, Німеччина, Іспанія, Фінляндія, Ірландія, Швейцарія та інші донори PEACE	495,2 млрд грн через PEACE; загальне зовнішнє фінансування — близько 31,1 млрд дол. США	Пенсії, ВПО, субсидії, соціальні допомоги, зарплати медиків та освітян
2023	ЄС, США, МВФ, Японія, Канада, Велика Британія, Світовий банк	42,6 млрд дол. США, зокрема 11,5 млрд дол. США грантів	Соціальний захист, гуманітарна підтримка, освіта, охорона здоров'я, аграрне відновлення, ремонт житла
2024	ЄС, США, МВФ, Японія, Світовий банк, Канада, Велика Британія, Норвегія, Республіка Корея, БРРЄ	понад 41 млрд дол. США; за окремими даними Мінфіну — 41,7 млрд дол. США	Покриття соціальних і гуманітарних видатків, житло, медицина, освіта, агросектор, приватний сектор, публічні інвестиції
2025	ERA Loans, ЄС / Ukraine Facility, МВФ, Світовий банк, Японія, Банк розвитку Ради Європи	52,4 млрд дол. США, з них 37,9 млрд дол. США ERA Loans і 12,1 млрд дол. США Ukraine Facility	Соціальні видатки, ВПО, дорожня мережа, мости, публічні інвестиції, приватний сектор, регіональне відновлення

Гуманітарна складова охоплювала продовольчу допомогу, підтримку внутрішньо переміщених осіб, забезпечення водою, санітарією та гігієною, медичну допомогу, освітню підтримку, захист дітей, психологічну допомогу, допомогу людям похилого віку та іншим вразливим групам. На відміну від бюджетної підтримки, ці кошти здебільшого реалізовувалися через агентства ООН, міжнародні неурядові організації, гуманітарні фонди та партнерські організації на місцях. Однак за економічним змістом вони доповнювали державні бюджетні видатки, оскільки зменшували навантаження на соціальну інфраструктуру та сприяли підтримці населення, яке постраждало від війни.

Таблиця 2.9

Пріоритети відновлення України на 2025 рік за оцінкою RDNA4

Напрямок відновлення	Потреба на 2025 рік	Доступне фінансування	Фінансовий розрив
Загальний обсяг відновлення та реконструкції у 2025 році	17,32 млрд дол. США	7,37 млрд дол. США	9,95–9,96 млрд дол. США
Публічні інвестиційні проєкти	11,88 млрд дол. США	5,46 млрд дол. США	6,42 млрд дол. США
Невідкладні бюджетні програми невійськового характеру	5,44 млрд дол. США	1,91 млрд дол. США	3,53 млрд дол. США
Енергетика та видобувна галузь	4,8 млрд дол. США	1,3 млрд дол. США	3,5 млрд дол. США
Житло	4,0 млрд дол. США	608 млн дол. США	3,4 млрд дол. США
Транспорт	3,0 млрд дол. США	2,2 млрд дол. США	730 млн дол. США
Охорона здоров'я	860 млн дол. США	317 млн дол. США	543 млн дол. США
Освіта і наука	1,2 млрд дол. США	465 млн дол. США	735 млн дол. США
Соціальний захист і соціальні послуги	2,0 млрд дол. США	1,4 млрд дол. США	600 млн дол. США

Дані таблиці 2.9 показують, що навіть за наявності значної міжнародної підтримки потреби України у відновленні залишаються значно вищими за доступні ресурси. Найбільший фінансовий розрив у 2025 році зберігався в енергетиці та житловому секторі, що є закономірним наслідком масштабних руйнувань енергетичної інфраструктури та житла громадян. Водночас соціальні напрями — освіта, охорона здоров'я, соціальний захист — також потребували

додаткового фінансування, оскільки вони безпосередньо впливають на збереження людського капіталу та якість життя населення.

Отже, аналіз міжнародного фінансування за роками засвідчує поступову зміну його функціонального змісту. У 2022 році воно мало переважно екстрений стабілізаційний і гуманітарний характер; у 2023 році стало більш регулярним і прогнозованим; у 2024 році почало активніше поєднувати бюджетну підтримку з проєктами відновлення; у 2025 році ключовими стали механізми ERA Loans, Ukraine Facility та проєкти Світового банку, спрямовані на інфраструктуру, соціальний захист, підтримку ВПО, публічні інвестиції та приватний сектор. Таким чином, міжнародна допомога у 2022–2025 роках стала не лише джерелом покриття дефіциту державного бюджету, а й важливою фінансовою основою підтримки соціальної інфраструктури, гуманітарної стійкості та поступового повоєнного відновлення України.

Узагальнюючи, можна зазначити, що у 2022-2025 роках державний бюджет України став основним фінансовим механізмом підтримки економіки, соціальної інфраструктури та першочергових заходів відновлення. Його роль проявлялася у фінансуванні оборони, соціального захисту, освіти, охорони здоров'я, підтримки регіонів, капітальних видатків і відновлення критичної інфраструктури. Водночас масштаби руйнувань і потреб у реконструкції значно перевищували внутрішні фінансові можливості держави, що зумовило критичне значення міжнародної фінансової допомоги. Саме поєднання бюджетних ресурсів, грантів, пільгових кредитів, інвестиційних інструментів і технічної допомоги формує фінансову основу для повоєнного відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури України.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА НАПЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

3.1. Проблеми бюджетного фінансування відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури в умовах воєнних і повоєнних викликів

Бюджетне фінансування відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури України в умовах воєнних і повоєнних викликів має складний системний характер. Його проблематика пов'язана не тільки з нестачею фінансових ресурсів, а й з необхідністю одночасного забезпечення обороноздатності держави, соціальної стабільності, підтримки критичної інфраструктури, виконання боргових зобов'язань, продовження реформ та підготовки до повоєнної модернізації. У таких умовах державний бюджет залишається центральним фінансовим інструментом відновлення, однак його можливості є обмеженими порівняно з масштабом завдань, які постали перед державою.

Сучасна аналітика 2025–2029 років засвідчує, що проблема фінансування відновлення поступово переходить від етапу екстреної підтримки до етапу середньострокового бюджетного планування, інституційної спроможності та пріоритизації публічних інвестицій. За оновленою оцінкою Світового банку, Уряду України, Європейської комісії та ООН, оприлюдненою у 2026 році, загальна вартість відновлення і реконструкції України вже оцінюється майже у 588 млрд дол. США на наступне десятиліття [45]. Це свідчить про зростання потреб порівняно з оцінкою RDNA4, де станом на кінець 2024 року потреби відновлення становили 524 млрд дол. США [45]. Отже, кожен наступний рік війни не лише збільшує фізичні руйнування, а й ускладнює бюджетне планування, оскільки обсяг потреб зростає швидше, ніж можливості внутрішнього фінансування.

Ключовим викликом для державного бюджету є невідповідність між масштабом потреб у відновленні та наявними ресурсами. У 2025 році Уряд України разом із донорами спрямував 7,37 млрд дол. США на пріоритетні напрями відновлення, зокрема житло, освіту, охорону здоров'я, соціальний захист, енергетику, транспорт, водопостачання, розмінування та цивільний захист. Водночас фінансовий розрив на потреби відновлення у 2025 році залишався на рівні 9,96 млрд дол. США. Така пропорція демонструє, що навіть значні міжнародні надходження не перекривають першочергові потреби відбудови, а тому державний бюджет змушений діяти в режимі жорсткого вибору між найнеобхіднішими напрямками фінансування.

Видаткова напруга державного бюджету посилюється тим, що значна частина ресурсів спрямовується на сектор безпеки й оборони. Це є об'єктивною умовою збереження державності, проте одночасно обмежує простір для цивільного відновлення, капітальних видатків і довгострокових інвестицій у соціальну інфраструктуру. Аналітика Європейського парламенту 2026 року підкреслює, що за умови продовження війни домінуватиме потреба у військовій та фінансовій допомозі для забезпечення оборони й базових публічних послуг, тоді як масштабна реконструкція є раціональною переважно після припинення активної фази війни; під час війни першочерговими залишаються ремонти енергетичної, транспортної та соціальної інфраструктури.

Залежність від міжнародної фінансової допомоги стала однією з визначальних рис бюджетної політики України. У 2025 році Міністерство фінансів України залучило 52,4 млрд дол. США зовнішнього фінансування, причому понад 70 % цієї суми надійшло завдяки механізму ERA Loans, пов'язаному з доходами від заморожених російських активів. Таке фінансування дозволяє підтримувати бюджетну спроможність, однак формує ризик залежності від рішень зовнішніх партнерів, політичних циклів у країнах-донорах, затримок у виконанні умов програм і можливих змін у режимі доступу до ресурсів.

Середньостроковий горизонт 2026–2029 років посилює актуальність цієї проблеми. За даними МВФ, фінансовий розрив України на 2026–2029 роки оцінюється у 136,5 млрд дол. США, а у 2026 році потреба у фінансуванні становить близько 52 млрд дол. США[9]. Нова програма розширеного фінансування МВФ на 2026–2029 роки має обсяг 8,1 млрд дол. США і покликана не тільки надати пряме фінансування, а й мобілізувати ширшу підтримку міжнародних партнерів [9]. Це означає, що бюджетне фінансування відновлення у найближчі роки залежатиме від здатності України виконувати реформні зобов'язання, зберігати довіру партнерів і забезпечувати макрофінансову дисципліну.

Боргове навантаження є ще одним суттєвим обмеженням. Значна частина зовнішньої підтримки надається у формі пільгових кредитів. Вони є прийнятнішими за ринкові запозичення, але все одно створюють майбутні боргові зобов'язання. У цьому контексті проблема полягає не в самому факті залучення кредитів, а в необхідності забезпечити таку структуру фінансування, яка не погіршуватиме довгострокову платоспроможність держави. І. О. Луніна наголошує, що публічні фінанси мають оцінюватися не лише з позиції поточного покриття видатків, а й з позиції довгострокової стійкості та здатності держави підтримувати економічне зростання [10].

Серйозною проблемою залишається якість пріоритизації видатків. Відновлення потребує фінансування житла, енергетики, транспорту, освіти, медицини, соціального захисту, водопостачання, розмінування, підтримки бізнесу та місцевих громад. Кожен із цих напрямів є важливим, однак бюджетні ресурси не дозволяють фінансувати їх у повному обсязі одночасно. Ризик полягає в тому, що без чіткої методики відбору проєктів ресурси можуть спрямовуватися не туди, де очікуваний соціально-економічний ефект є найвищим. Саме тому Україна поступово реформує систему управління публічними інвестиціями, а План України в межах Ukraine Facility визначає принципи доброчесності, підзвітності, сталості, субсидіарності, ефективності та прозорості відновлення [10].

Інституційна спроможність держави та громад є окремим блоком проблем. Масштабне відновлення неможливе без якісної підготовки проєктів, достовірної оцінки потреб, прозорих закупівель, цифрового моніторингу, незалежного аудиту та координації між центральними органами влади, місцевим самоврядуванням, міжнародними фінансовими організаціями, донорами й приватним сектором. І. Сторонянська у дослідженні реформування системи управління публічними інвестиціями в Україні зазначає, що ключовими бар'єрами залишаються інституційна фрагментованість, нестача якісно підготовлених проєктів, обмеженість управлінських ресурсів і потреба в адаптації європейських практик до національних умов [30].

Територіальна нерівномірність потреб у відновленні також ускладнює бюджетне фінансування. Найбільше навантаження припадає на громади, які зазнали прямих руйнувань, перебувають поблизу лінії фронту або прийняли значну кількість внутрішньо переміщених осіб. Водночас фінансова спроможність таких громад часто є нижчою через втрату податкової бази, руйнування підприємств, зменшення зайнятості та збільшення соціальних потреб. Це створює потребу у диференційованих міжбюджетних трансфертах, цільових субвенціях, компенсаційних механізмах і більшій ролі місцевого рівня у визначенні пріоритетів відновлення.

Важливою проблемою є ризик неефективного або непрозорого використання коштів. Відновлення здійснюється за участю великої кількості джерел фінансування: державного бюджету, місцевих бюджетів, грантів, пільгових кредитів, коштів міжнародних організацій, приватних інвестицій і благодійної допомоги. Така багатоканальність підвищує ризики дублювання програм, розпорошення ресурсів, слабкої координації та складності контролю. Науковці І. Я. Чугунов і В. Д. Макогон підкреслюють, що в умовах невизначеності бюджетно-податкова політика має забезпечувати адаптивність, макроекономічну стабільність і результативне використання фінансових ресурсів [30].

Додатковим викликом є умовність міжнародної підтримки. Ukraine

Facility на 2024–2027 роки передбачає до 50 млрд євро стабільної та передбачуваної фінансової підтримки, з яких 38,27 млрд євро становить пряма підтримка державного бюджету [30]. Однак доступ до коштів пов'язаний із виконанням реформ, визначених Планом України, а також із дотриманням вимог щодо прозорості, верховенства права, управління публічними інвестиціями та боротьби з корупцією. Отже, бюджетна спроможність держави у 2025–2029 роках значною мірою залежатиме не лише від рішень партнерів, а й від внутрішньої якості реформ.

Таблиця 3.1

**Ключові проблеми бюджетного фінансування відновлення України у
середньостроковому періоді 2025–2029 років**

Проблема	Зміст прояву	Наслідки для відновлення	Управлінський орієнтир
Розрив між потребами та ресурсами	Потреби відновлення оцінюються у сотні мільярдів доларів США, тоді як доступне фінансування покриває лише частину пріоритетів.	Відкладання частини проєктів, конкуренція між секторами, ризик поглиблення інфраструктурних втрат.	Жорстка пріоритизація, відбір проєктів за соціально-економічним ефектом, концентрація ресурсів на критичних потребах.
Висока видаткова напруга	Переважають оборонних і безпекових потреб у структурі бюджету.	Обмеження капітальних видатків і цивільного відновлення під час активної фази війни.	Поєднання короткострокових ремонтів із підготовкою довгострокових проєктів реконструкції.
Залежність від зовнішнього фінансування	Ключова роль ЄС, МВФ, G7, Світового банку, ERA Loans та інших партнерів.	Ризики затримки коштів, політичної умовності підтримки, нестабільності середньострокового планування.	Диверсифікація джерел, виконання реформ, посилення внутрішньої дохідної бази.
Боргові ризики	Частина підтримки надходить у формі пільгових кредитів.	Зростання майбутніх зобов'язань держави, обмеження фіскального простору після війни.	Перевага грантів і концесійного фінансування, контроль боргової стійкості.
Інституційна спроможність	Недостатня якість підготовки проєктів, фрагментованість управління, слабка координація.	Повільне освоєння коштів, ризик неякісних проєктів, втрати довіри партнерів.	Реформа управління публічними інвестиціями, цифровий моніторинг, єдині критерії відбору.
Територіальна нерівномірність	Різний рівень руйнувань і фінансової спроможності громад.	Нерівний доступ до ресурсів, поглиблення регіональних диспропорцій.	Адресні субвенції, урахування індексів руйнувань, участь громад у пріоритизації.
Прозорість і контроль	Багатоканальність фінансування ускладнює аудит і моніторинг.	Ризики дублювання, нецільового використання коштів і низької результативності.	Відкриті реєстри проєктів, аудит, публічна звітність, оцінка результатів бюджетних програм.

Сукупність зазначених проблем свідчить, що бюджетне фінансування відновлення має розглядатися як комплексна система ризиків, обмежень і

можливостей. Її доцільно узагальнити у вигляді аналітичної матриці, яка показує зміст основних проблем, їхній вплив на відновлення та можливі управлінські орієнтири.

Систематизація проблем у таблиці 3.1 підтверджує, що основне обмеження бюджетного фінансування відновлення полягає у поєднанні ресурсного дефіциту, високого воєнного навантаження та інституційної складності реалізації проєктів. Відновлення не може бути ефективним лише за рахунок збільшення обсягів фінансування. Не менш важливими є якість управління, пріоритетність проєктів, спроможність громад, прозорість процедур і здатність держави забезпечувати довіру міжнародних партнерів.

Для комплексного оцінювання проблем бюджетного фінансування доцільно використати SWOT-модель. Вона дозволяє не лише визначити слабкі місця, а й показати потенціал, який може бути використаний для підвищення ефективності фінансування відновлення.

Таблиця 3.2

SWOT-модель бюджетного фінансування відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури України

Сильні сторони	Слабкі сторони
Наявність функціонуючої бюджетної системи навіть в умовах воєнного стану. Здатність державного бюджету забезпечувати оборону, соціальний захист, освіту, охорону здоров'я та базові публічні послуги. Налагоджена співпраця з ЄС, МВФ, Світовим банком, G7 та іншими партнерами. Наявність програмних механізмів підтримки, зокрема Ukraine Facility, ERA Loans, PEACE in Ukraine та інструментів Світового банку. Поступове впровадження реформ управління публічними інвестиціями та цифрових інструментів моніторингу.	Значний дефіцит державного бюджету та обмеженість власної дохідної бази. Висока залежність від зовнішнього фінансування. Боргові ризики через значну частку кредитної підтримки. Недостатня інституційна спроможність для швидкої підготовки й реалізації якісних проєктів. Ризики дублювання програм, слабкої координації та нерівномірності фінансування між регіонами.
Можливості	Загрози
Залучення довгострокової міжнародної підтримки у 2025–2029 роках. Використання Ukraine Facility для поєднання бюджетної підтримки, реформ та інвестицій. Мобілізація ресурсів від заморожених російських активів. Розвиток Ukraine Investment Framework і державно-приватного партнерства. Зміцнення ролі громад у визначенні пріоритетів відновлення. Підвищення прозорості через цифрові платформи, відкриті реєстри й аудит.	Продовження війни та нові руйнування інфраструктури. Зростання потреб відновлення швидше, ніж обсягу доступних ресурсів. Затримка або скорочення зовнішньої допомоги через політичні зміни у країнах-партнерах. Погіршення боргової стійкості. Корупційні ризики, неефективні закупівлі та низька результативність окремих програм. Поглиблення територіальних диспропорцій у разі нерівномірного розподілу ресурсів.

SWOT-модель показує, що бюджетне фінансування відновлення України має значний потенціал, але його реалізація залежить від здатності держави перетворити міжнародну підтримку на результативні проєкти. Сильними сторонами залишаються функціональність бюджетної системи, довіра

партнерів і наявність великих фінансових інструментів. Слабкі сторони пов'язані з дефіцитом, борговими ризиками, інституційною фрагментованістю і нерівномірністю потреб громад.

Можливості середньострокового періоду 2025–2029 років пов'язані з розширенням інструментів фінансування. Ukraine Facility забезпечує передбачувану підтримку до 2027 року, нова програма МВФ на 2026–2029 роки має каталізувати ширше фінансування партнерів, а механізми, пов'язані з доходами від заморожених російських активів, можуть стати важливим джерелом для покриття бюджетних потреб. Водночас ці можливості не усувають ризиків: тривалість війни, нові руйнування, потенційні затримки допомоги та боргове навантаження можуть істотно обмежити темпи відновлення.

З огляду на сучасну аналітику, у 2025–2029 роках бюджетне фінансування відновлення має розвиватися за моделлю поєднання трьох складових. Перша складова пов'язана із забезпеченням поточних соціальних і гуманітарних видатків, без яких неможлива суспільна стабільність. Друга складова охоплює швидке відновлення критичної інфраструктури, насамперед енергетики, транспорту, житла, освіти, медицини та водопостачання. Третя складова передбачає підготовку якісних інвестиційних проєктів для повоєнної модернізації, залучення приватного капіталу та інтеграцію України до європейського економічного простору.

Отже, проблеми бюджетного фінансування відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури мають не лише фінансовий, а й управлінський характер. Найбільш суттєвими залишаються розрив між потребами та ресурсами, висока залежність від зовнішнього фінансування, видаткова напруга бюджету, боргові ризики, недостатня інституційна спроможність, територіальна нерівномірність потреб і ризики неефективного використання коштів. Подолання цих проблем потребує посилення внутрішньої дохідної бази, удосконалення управління публічними інвестиціями, прозорості пріоритизації проєктів, активнішого залучення громад і приватного сектору, а

також збереження довіри міжнародних партнерів через реформи, підзвітність та ефективне використання кожної гривні бюджетних коштів.

3.2. Напрями підвищення ефективності використання коштів державного бюджету та міжнародної допомоги у процесі повоєнного відновлення

Підвищення ефективності використання коштів державного бюджету та міжнародної допомоги у процесі повоєнного відновлення України потребує не стільки нарощування кількості окремих програм, скільки формування цілісної фінансової архітектури відбудови. Йдеться про узгодження бюджетного планування, спеціальних фондів, міжнародних інструментів, місцевих бюджетів, приватних інвестицій та цифрового моніторингу в єдину систему управління відновленням. Така система має забезпечувати не лише фінансування проєктів, а й вимірюваний економічний і соціальний результат.

Особливістю фінансування відновлення в Україні є змішаний характер ресурсного забезпечення. Державний бюджет залишається базовим координатором фінансових потоків, однак фактична спроможність відбудови залежить від поєднання внутрішніх доходів, залишків і надходжень спеціального фонду, міжнародної бюджетної підтримки, грантів, пільгових кредитів, коштів від заморожених або конфіскованих російських активів, ресурсів міжнародних фінансових організацій та приватного капіталу. Тому ефективність відновлення визначається не лише сумою залучених коштів, а й якістю механізму їхнього розподілу.

Українська модель фінансування має ще одну важливу рису: значна частина власних доходів державного бюджету в умовах воєнного стану спрямовується на сектор безпеки й оборони, тоді як цивільні, соціальні та відновлювальні напрями значною мірою підтримуються за рахунок міжнародних партнерів і спеціальних механізмів. Це об'єктивно підвищує вимоги до прозорості, пріоритетності та підзвітності, оскільки зовнішні ресурси не можуть компенсувати недоліки державного управління проєктами.

У цьому контексті підвищення ефективності доцільно розглядати як перехід від розподілу коштів за формальними бюджетними призначеннями до управління портфелем відновлювальних проєктів.

Таблиця 3.3

Державні та публічні фонди й механізми фінансування повоєнного відновлення України

Фонд / механізм	Правова та організаційна природа	Джерела наповнення	Основне призначення для відновлення
Фонд ліквідації наслідків збройної агресії	Спеціальний фонд у складі Державного бюджету України	Кошти спеціального фонду, залишки минулих років, ресурси від вилучених або санкційних активів, інші визначені законом надходження	Фінансування компенсацій за пошкоджене/знищене житло, завершення проєктів відновлення, критична та соціальна інфраструктура
Фонд відновлення зруйнованого майна та інфраструктури	Рахунок для акумуляції добровільних внесків на відновлення	Добровільні внески фізичних та юридичних осіб, кошти в національній та іноземній валюті	Фінансування відновлення майна й інфраструктури, пошкоджених унаслідок бойових дій, терористичних актів і диверсій
Резервний фонд державного бюджету	Бюджетний механізм оперативного реагування на непередбачені події	Кошти державного бюджету	Невідкладне фінансування аварійного відновлення, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій і кризових подій
Державний фонд регіонального розвитку	Інструмент підтримки регіонального розвитку	Кошти державного бюджету	Фінансування проєктів регіонального розвитку, соціальної, комунальної та економічної інфраструктури громад
«Відновлення»	Державна програма компенсацій за пошкоджене або зруйноване житло	Кошти державного бюджету, Фонду ліквідації наслідків збройної агресії, міжнародна допомога	Компенсації громадянам для ремонту пошкодженого житла або придбання нового житла замість зруйнованого
Ukraine Facility	Фінансовий інструмент Європейського Союзу для України на 2024–2027 роки	Бюджетна підтримка, гранти, пільгові кредити, інвестиційні інструменти, технічна допомога ЄС	Підтримка державного бюджету, реформ, інвестицій, європейської інтеграції та відновлення
Ukraine Investment Framework	Інвестиційний компонент Ukraine Facility	Гарантії, гранти, змішане фінансування, ресурси міжнародних фінансових організацій і приватного сектору	Мобілізація публічних і приватних інвестицій для реконструкції та модернізації
United States–Ukraine Reconstruction Investment Fund	Двосторонній інвестиційний фонд України та США	Внески сторін, інвестиційні ресурси та доходи від визначених економічних проєктів	Залучення інвестицій у відновлення, інфраструктуру, природні ресурси, виробництво та економічний потенціал України
DREAM	Цифрова екосистема управління публічними інвестиціями та проєктами відновлення	Не є фондом, але забезпечує облік, відбір, моніторинг і прозорість проєктів	Координація, прозорість, підзвітність, аналітика та громадський контроль проєктів відновлення

Кожен проєкт повинен мати підтверджену потребу, обґрунтовану вартість, визначене джерело фінансування, відповідального виконавця, реалістичні строки, показники результативності та механізм подальшого утримання створеного або відновленого об'єкта.

Для України важливою є наявність державних і публічних фондів та механізмів, які вже використовуються або створені для фінансування повоєнного відновлення. Вони відрізняються за правовою природою, джерелами наповнення та цільовим призначенням, однак у сукупності формують фінансову інфраструктуру відбудови.

Наведені механізми не повинні функціонувати ізольовано. Їхня результативність залежить від того, наскільки узгоджено відбуваються планування, відбір проєктів, виділення коштів, закупівлі, виконання робіт, звітування та аудит. Якщо кожен фонд або програма формує власну логіку розподілу коштів, виникає ризик дублювання, нерівномірного фінансування територій і втрати загальної керованості відновленням.

Фонд ліквідації наслідків збройної агресії є одним із найбільш показових прикладів спеціального бюджетного механізму відновлення. Його значення полягає в тому, що він безпосередньо прив'язаний до наслідків війни та має цільовий характер. У 2023 році Мінфін повідомляв, що у Державному бюджеті України для цього фонду було передбачено 35,5 млрд грн, а кошти спрямовувалися на будівництво, реконструкцію, реставрацію та капітальний ремонт громадських будівель, захисних споруд цивільного захисту, критичної інфраструктури, а також житла для внутрішньо переміщених осіб і громадян, які втратили житло внаслідок війни [30].

Разом із тим дані аудиту Рахункової палати показують, що реальний фінансовий масштаб фонду у 2023 році був значно ширшим за початкове бюджетне планування. За результатами аудиту, у 2023 році у фонді було акумульовано 61,9 млрд грн, з яких Кабінетом Міністрів України розподілено 56,6 млрд грн, тобто 91,4 %. Фактичні касові видатки становили лише 38,1 млрд грн, а дебіторська заборгованість на кінець року дорівнювала 13,6 млрд грн. Це

свідчить, що проблема ефективності полягає не лише у наявності ресурсу, а й у здатності швидко та якісно перетворити бюджетні призначення на завершені результати відновлення.

Аудит також виявив суттєві управлінські недоліки: недостатню прозорість розподілу коштів, дискреційність процедур, відсутність чітких цілей і результатів, незастосування уніфікованої методології пріоритезації на момент розподілу значної частини коштів, а також слабкий моніторинг використання ресурсу. Ці висновки є принципово важливими для формування напрямів підвищення ефективності, оскільки вони показують, що спеціальний фонд сам по собі не гарантує результативності відновлення без належних процедур відбору, контролю й оцінки.

У 2025 році порядок використання коштів фонду був змінений. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2025 року № 180 визначила, що фонд створюється у складі спеціального фонду державного бюджету з метою ліквідації гуманітарних, соціальних та економічних наслідків збройної агресії РФ. Кошти спрямовуються на компенсацію за знищені або пошкоджені об'єкти житлового призначення, а залишки коштів станом на 1 січня 2025 року можуть використовуватися на завершення проєктів, реалізація яких у попередніх бюджетних періодах здійснювалася за рахунок фонду [4]. Така зміна звужує фокус використання ресурсу та посилює соціально-житлову спрямованість фонду.

За інформацією Міністерства розвитку громад та територій України, у 2025 році кошти фонду мають використовуватися для двох основних цілей: компенсацій людям, чиє житло було зруйноване або пошкоджене, а також завершення проєктів, які вже були розпочаті та фінансувалися коштом фонду, але потребують додаткового фінансування. Така модель є більш контрольованою, оскільки зменшує ризик включення нових непідготовлених проєктів і концентрує ресурс на соціально чутливих напрямках.

Незалежна аналітика Fiscal Center доповнює офіційні дані тим, що структурує фактичні видатки на відновлення за кошти фонду у 2023–2025

роках.

Таблиця 3.4

Аналітична характеристика фінансування Фонду ліквідації наслідків
збройної агресії

Період / джерело даних	Період / джерело даних	Період / джерело даних	Період / джерело даних	Період / джерело даних
2023, Мінфін	Передбачене фінансування у Державному бюджеті	35,5 млрд грн	Відновлення громадських будівель, захисних споруд, критичної інфраструктури, житла для ВПО та осіб, які втратили житло	Початкове бюджетне планування створило цільовий ресурс для відновлення, але подальше наповнення фонду перевищило стартові призначення
2023, Рахункова палата	Акумуляовано у фонді	61,9 млрд грн	Ресурс фонду, сформований для ліквідації наслідків агресії	Фактичний масштаб фонду був значним, але становив лише малу частку від загальних потреб відновлення
2023, Рахункова палата	Розподілено Кабінетом Міністрів України	56,6 млрд грн, або 91,4 %	Розподіл між головними розпорядниками та проектами	Високий рівень розподілу не означав повного та своєчасного використання коштів
2023, Рахункова палата	Касові видатки	38,1 млрд грн	Фактично профінансовані видатки	Розрив між розподілом і касовим використанням свідчить про проблеми реалізації проектів
2023, Рахункова палата	Дебіторська заборгованість	13,6 млрд грн	Авансові платежі та незавершені зобов'язання	Потребує посилення контролю авансування, строків виконання робіт і відповідальності виконавців
2023–2025, Fiscal Center	Верифіковані видатки у відкритому датасеті	29,724 млрд грн; 11 118 транзакцій	Видатки на відновлення за окремими секторами та регіонами	Дані корисні для громадського контролю, але мають обмежене охоплення і не замінюють повну бюджетну звітність
2023–2025, Fiscal Center dashboard	План / використання у дашборді	48,1 млрд грн заплановано ; 29,7 млрд грн використано	629 об'єктів у 18 областях без урахування критичної інфраструктури, «Відновлення та сектору безпеки»	Показує розрив між планом і виконанням, а також потребу у підвищенні реалізаційної спроможності
2025, Постанова КМУ № 180	Цільове спрямування коштів	Компенсації за житло та завершення раніше розпочатих проектів	Соціально-житлова підтримка та завершення проектів попередніх періодів	Фокусування ресурсу підвищує керованість, але вимагає чіткої черговості та прозорого відбору

За даними відкритого датасету, він охоплює 11 118 транзакцій, 19 регіонів, 71 відповідальний орган і 29,724 млрд грн верифікованих видатків.

Інтерактивний дашборд Fiscal Center фіксує 48,1 млрд грн запланованого фінансування, 29,7 млрд грн використаних коштів, 629 об'єктів і 18 областей, однак ці показники не враховують видатки на критичну інфраструктуру, «Відновлення та сектор безпеки й оборони [6; 7]. Отже, ці дані доцільно використовувати не як повну бюджетну звітність, а як інструмент оцінки прозорості та фактичної реалізації окремих відновлювальних проєктів.

Проведений аналіз фінансування Фонду ліквідації наслідків збройної агресії дозволяє виокремити кілька управлінських висновків. Фонд є необхідним інструментом цільового бюджетного фінансування відновлення, але його ефективність залежить від прозорості процедур і здатності розпорядників доводити проєкти до завершення. Найбільш проблемним є не сам факт створення фонду, а слабкість інституційного супроводу: відсутність повної методології пріоритезації на початковому етапі, ризики дискреційного розподілу, значні авансові платежі, дебіторська заборгованість і недостатній зв'язок між виділеними коштами та фактичним результатом.

Для підвищення ефективності використання коштів фонду доцільно застосовувати єдину цифрову логіку управління через DREAM. Проєкти, які претендують на фінансування, мають містити дані про пошкодження, обґрунтування потреби, вартість, рівень готовності документації, очікуваний соціальний ефект, джерела співфінансування, строки виконання та відповідального замовника. Це дозволить уникати фінансування об'єктів, які не мають прямого зв'язку з наслідками війни або не відповідають пріоритетам відновлення.

Окремим напрямом має стати обмеження авансування та посилення фінансових гарантій. Постанова № 180 передбачає можливість попередньої оплати для завершення проєктів у межах до 30 % вартості робіт на строк не більш як шість місяців. Такий підхід є більш збалансованим порівняно з практикою, коли попередня оплата за окремими договорами могла сягати

значно вищого рівня. Для мінімізації ризиків аванси мають поєднуватися з банківськими гарантіями, етапністю виконання робіт і автоматичним публічним відображенням статусу договорів.

Важливо також забезпечити регулярну публічну звітність про надходження, розподіл і використання коштів фонду. Оновлений порядок передбачає щомісячне подання звітів головними розпорядниками до Казначейства, а Казначейство має подавати звіт про надходження і використання коштів фонду до Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Рахункової палати, Мінрозвитку та Мінфіну. Для практичної ефективності ці звіти мають бути не лише формально подані, а й доступні в зручному для аналізу форматі.

Загалом ефективне використання коштів державного бюджету та міжнародної допомоги у процесі відновлення має базуватися на кількох взаємопов'язаних напрямках: стратегічній пріоритизації видатків, інтеграції фондів у систему публічних інвестицій, цифровому моніторингу, чіткій відповідальності розпорядників, прозорості закупівель, аудиті результатів і залученні громад до визначення потреб.

Особливістю фінансування в Україні має стати перехід від логіки відновлення зруйнованого до логіки модернізаційної відбудови. Кошти державного бюджету та міжнародної допомоги мають спрямовуватися не лише на повернення об'єктів до довоєнного стану, а на їх безпечність, енергоефективність, безбар'єрність, цифрову готовність і стійкість до майбутніх ризиків. Такий підхід особливо важливий для шкіл, лікарень, житла, енергетичних об'єктів, транспортної інфраструктури та систем водопостачання.

Підвищення ефективності міжнародної допомоги потребує її інтеграції у національний бюджетний процес. Донорські кошти не повинні формувати паралельну систему управління, відірвану від державних і місцевих пріоритетів. Міжнародні програми доцільно пов'язувати із середньостроковим бюджетним плануванням, системою публічних інвестицій, регіональними стратегіями розвитку та цифровою екосистемою DREAM. Це дозволить

уникнути дублювання проєктів, нерівномірного фінансування територій і втрати контролю над загальною картиною відновлення.

Таблиця 3.5

Напрями підвищення ефективності використання коштів у системі фондів та програм відновлення

Напрямок	Практичний зміст	Очікуваний результат
Єдина цифрова координація	Внесення проєктів відновлення до DREAM із зазначенням джерел фінансування, виконавців, строків і результатів	Зменшення дублювання, підвищення прозорості та контрольованості фінансування
Пріоритетність фінансування	Спрямування коштів насамперед на житло, критичну інфраструктуру, енергетику, соціальні об'єкти, розмінування та громади з найбільшими втратами	Концентрація ресурсів на напрямках із найбільшим суспільним ефектом
Відбір проєктів за єдиними критеріями	Оцінка проєктів за рівнем готовності, вартістю, соціальним ефектом, ризиками та відповідністю стратегіям	Зниження ризику фінансування випадкових або недостатньо підготовлених проєктів
Синхронізація фондів і програм	Узгодження Фонду ліквідації наслідків агресії, Фонду відновлення майна, Ukraine Facility, місцевих бюджетів і донорських програм	Комплексне фінансування без дублювання джерел і розривів у реалізації
Публічна звітність	Регулярне оприлюднення інформації про надходження, розподіл і використання коштів	Підвищення довіри громадян, громад і міжнародних партнерів
Контроль результативності	Оцінка не лише освоєння коштів, а й фактичного впливу проєкту на громаду, економіку та соціальну інфраструктуру	Перехід від формального фінансування до вимірюваного результату
Залучення приватного сектору	Використання гарантій, державно-приватного партнерства, страхування ризиків, змішаного фінансування	Зменшення навантаження на державний бюджет і збільшення інвестиційного ресурсу

Для соціальної складової відновлення важливим є посилення адресності допомоги. Підтримка внутрішньо переміщених осіб, домогосподарств, які втратили житло, ветеранів, осіб з інвалідністю, дітей та інших вразливих груп має поєднуватися з житловими програмами, зайнятістю, перекваліфікацією, медичною і психологічною реабілітацією. Такий підхід зменшує довгострокову

залежність населення від трансфертів і сприяє відновленню людського капіталу.

Важливим завданням залишається посилення спроможності громад. Саме на місцевому рівні найкраще видно реальні наслідки руйнувань і потреби населення, однак не всі громади мають достатні кадрові й технічні можливості для підготовки якісних проєктів. Тому держава має розвивати методичну підтримку громад, навчання з управління публічними інвестиціями, типові проєктні рішення, консультаційний супровід і механізми співфінансування.

Отже, підвищення ефективності використання коштів державного бюджету та міжнародної допомоги у процесі повоєнного відновлення України має базуватися на системному поєднанні бюджетного планування, спеціальних фондів, міжнародних програм, цифрового моніторингу, участі громад і залучення приватного сектору. Державні та публічні фонди, створені для фінансування відбудови, мають працювати як елементи єдиної фінансової архітектури. Їхня результативність залежатиме від прозорості, пріоритетності, якості проєктного відбору, контролю за використанням коштів і здатності держави перетворити фінансову допомогу на довгострокове економічне та соціальне відновлення.

Отже, нами було досліджено проблеми та напрями підвищення ефективності бюджетного фінансування повоєнного відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури України. Встановлено, що головною проблемою у цій сфері є невідповідність між масштабом потреб у відновленні та реальними фінансовими можливостями державного бюджету. В умовах воєнного стану бюджет одночасно виконує кілька критично важливих функцій: забезпечує фінансування сектору безпеки й оборони, підтримує соціальні виплати, гарантує функціонування освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, а також бере участь у фінансуванні першочергових відновлювальних заходів.

Проведений аналіз засвідчив, що бюджетне фінансування відновлення України ускладнюється значним дефіцитом державного бюджету, високою

залежністю від міжнародної фінансової допомоги, борговими ризиками, територіальною нерівномірністю руйнувань, обмеженою фінансовою спроможністю місцевих бюджетів і необхідністю жорсткої пріоритизації видатків. Особливе значення має проблема ефективного управління коштами, оскільки масштабність відновлення потребує не лише залучення фінансових ресурсів, а й прозорого їх розподілу, якісного проєктного відбору, належного контролю та оцінки результативності.

SWOT-аналіз бюджетного фінансування відновлення показав, що сильними сторонами України є збереження функціональності бюджетної системи, наявність міжнародної підтримки, формування спеціальних фондів і цифрових інструментів моніторингу відновлення. Водночас слабкими сторонами залишаються дефіцит бюджету, обмеженість власних доходів, залежність від зовнішнього фінансування, ризики неефективного використання коштів і недостатня інституційна спроможність окремих органів влади та громад. Можливості пов'язані із залученням коштів міжнародних партнерів, розвитком Ukraine Facility, використанням доходів від заморожених російських активів, державно-приватним партнерством і цифровізацією управління відновленням. Основними загрозами є продовження війни, нові руйнування, затримки міжнародної допомоги, зростання боргового навантаження та нерівномірність відбудови регіонів.

У розділі обґрунтовано, що підвищення ефективності використання коштів державного бюджету та міжнародної допомоги має базуватися на системному поєднанні бюджетного планування, спеціальних фондів, цифрового моніторингу, публічного контролю, участі територіальних громад і залучення приватного сектору. Важливу роль у цій системі відіграють Фонд ліквідації наслідків збройної агресії, Фонд відновлення зруйнованого майна та інфраструктури, резервний фонд державного бюджету, Ukraine Facility, Ukraine Investment Framework, DREAM та інші механізми, які формують фінансову й організаційну основу повоєнного відновлення.

Окремий аналіз Фонду ліквідації наслідків збройної агресії засвідчив його важливе значення як спеціального бюджетного інструменту, спрямованого на фінансування відновлення житла, критичної інфраструктури, соціальних об'єктів та інших наслідків руйнувань, спричинених війною. Водночас ефективність цього фонду залежить від прозорості процедур, своєчасності розподілу коштів, контролю за касовими видатками, недопущення накопичення дебіторської заборгованості та публічної звітності щодо досягнутих результатів.

Отже, у процесі повоєнного відновлення державний бюджет України має виконувати не лише функцію джерела фінансування, а й роль координатора фінансових потоків, інструменту пріоритизації, контролю та забезпечення результативності відбудови. Ефективне використання бюджетних коштів і міжнародної допомоги можливе за умови переходу від формального освоєння ресурсів до оцінки реального економічного й соціального ефекту. Саме прозорість, адресність, пріоритетність, результативність і координація між державою, громадами, міжнародними партнерами та приватним сектором мають стати основою фінансового забезпечення повоєнного відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури України.

ВИСНОВКИ

У бакалаврській роботі досліджено роль державного бюджету у фінансуванні повоєнного відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури України. Проведене дослідження дало змогу встановити, що в умовах повномасштабної війни державний бюджет набув особливого значення не лише як основний фінансовий план держави, а і як ключовий інструмент забезпечення стійкості економіки, соціальної сфери, публічних послуг, критичної інфраструктури та формування фінансових передумов для майбутньої повоєнної відбудови.

У процесі розкриття теоретичних засад було встановлено, що державний бюджет є центральною ланкою фінансової системи держави, через яку здійснюється акумуляція, розподіл і використання централізованих фінансових ресурсів. Його економічна сутність полягає у формуванні грошових відносин між державою, суб'єктами господарювання та населенням щодо мобілізації й використання коштів для виконання завдань і функцій держави. Державний бюджет виконує розподільчу, контрольну, регулюючу та стабілізаційну функції, а в умовах війни його роль істотно посилюється, оскільки саме через бюджет забезпечується фінансування обороноздатності, соціального захисту, освіти, охорони здоров'я, підтримки громад і першочергових відновлювальних заходів.

У роботі обґрунтовано, що бюджетне фінансування відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури має комплексний характер. Воно не обмежується лише прямими видатками на реконструкцію зруйнованих об'єктів, а охоплює значно ширший спектр фінансових інструментів: бюджетні програми, капітальні видатки, міжбюджетні трансферти, резервний фонд, спеціальні фонди, державні запозичення, міжнародну фінансову допомогу, публічні інвестиції та механізми державно-приватного партнерства. Такий підхід дозволяє розглядати державний бюджет

не лише як джерело фінансування, а як організаційно-фінансовий механізм координації відновлювальних процесів.

Аналіз бюджетних показників за 2022–2025 роки засвідчив суттєве зростання як доходів, так і видатків Державного бюджету України. Доходи державного бюджету у 2022 році становили 1787,4 млрд грн, а у 2025 році зросли до 3834,2 млрд грн. Видатки за цей самий період збільшилися з 2705,4 млрд грн до 5473,6 млрд грн. Така динаміка свідчить про значне розширення фінансових потреб держави в умовах війни, однак водночас підтверджує, що зростання доходів не забезпечувало повного покриття видаткових зобов'язань. Упродовж усього аналізованого періоду державний бюджет виконувався зі значним дефіцитом, який у 2022 році становив 914,7 млрд грн, у 2023 році — 1333,1 млрд грн, у 2024 році — 1358,5 млрд грн, а у 2025 році — 1635,8 млрд грн. Це вказує на збереження високої розбалансованості між доходами та видатками державного бюджету, що є об'єктивним наслідком воєнного навантаження на публічні фінанси.

У роботі доведено, що високий дефіцит державного бюджету в умовах війни не може розглядатися лише як негативне явище, оскільки він виконував стабілізаційну функцію. Саме завдяки дефіцитному фінансуванню держава мала змогу забезпечувати критично важливі видатки на оборону, соціальний захист, охорону здоров'я, освіту, підтримку внутрішньо переміщених осіб, функціонування органів влади та першочергове відновлення інфраструктури. Водночас збереження значного дефіциту створює ризики для боргової стійкості, посилює залежність України від зовнішнього фінансування та обмежує можливості держави самостійно фінансувати масштабне повоєнне відновлення.

Особливу роль у забезпеченні бюджетної спроможності України у 2022–2025 роках відігравала міжнародна фінансова допомога. У роботі встановлено, що допомога міжнародних партнерів виконувала не лише функцію покриття дефіциту державного бюджету, а й забезпечувала фінансування соціальних, гуманітарних і відновлювальних видатків. У 2022 році міжнародна підтримка

мала переважно екстрений стабілізаційний характер і була спрямована на підтримку соціальних виплат, пенсій, допомоги внутрішньо переміщеним особам, зарплат працівників освіти та охорони здоров'я. У 2023 році зовнішнє фінансування стало більш системним і масштабним, що дозволило забезпечити регулярне фінансування пріоритетних видатків. У 2024 році міжнародна допомога дедалі більше пов'язувалася з підтримкою відновлення через окремі проєкти у сферах житла, освіти, медицини, аграрного розвитку, приватного сектору та публічних інвестицій. У 2025 році важливого значення набули механізми ERA Loans, Ukraine Facility, проєкти Світового банку, а також фінансування, пов'язане з відновленням доріг, мостів, соціальної інфраструктури, підтримкою внутрішньо переміщених осіб і розвитком системи управління публічними інвестиціями.

Дослідження показало, що державний бюджет України не може самостійно забезпечити повне фінансування повоєнного відновлення. Масштаби руйнувань і потреби у реконструкції значно перевищують внутрішні фінансові можливості держави. Саме тому міжнародна допомога, гранти, пільгові кредити, гарантії, інвестиційні інструменти, доходи від заморожених російських активів і приватний капітал мають розглядатися як необхідні складові фінансової архітектури відновлення. Водночас державний бюджет залишається центральним координатором цих процесів, оскільки саме через нього формуються пріоритети, розподіляються ресурси, забезпечується співфінансування та здійснюється контроль за використанням коштів.

У роботі встановлено, що ключовими проблемами бюджетного фінансування відновлення є значний розрив між потребами та наявними ресурсами, висока залежність від міжнародної допомоги, боргові ризики, обмеженість власної дохідної бази бюджету, територіальна нерівномірність руйнувань, недостатня фінансова спроможність окремих громад, складність визначення пріоритетів фінансування та ризики неефективного використання коштів. Особливої уваги потребує проблема інституційної спроможності, оскільки масштабне відновлення вимагає не лише наявності коштів, а й

якісного проєктного менеджменту, прозорих процедур відбору, ефективних закупівель, цифрового моніторингу, незалежного аудиту та публічної звітності.

Проведений SWOT-аналіз бюджетного фінансування відновлення засвідчив, що сильними сторонами України є збереження функціональності бюджетної системи в умовах воєнного стану, наявність досвіду співпраці з міжнародними партнерами, створення спеціальних фондів і цифрових інструментів управління проєктами відновлення. Водночас слабкими сторонами залишаються дефіцит бюджету, обмеженість власних доходів, залежність від зовнішнього фінансування, високі боргові ризики та неоднакова спроможність громад готувати і реалізовувати проєкти. Можливості пов'язані із залученням довгострокової підтримки Європейського Союзу, міжнародних фінансових організацій, використанням Ukraine Facility, Ukraine Investment Framework, DREAM, доходів від заморожених російських активів і розвитком державно-приватного партнерства. Основними загрозами залишаються продовження війни, нові руйнування, затримки міжнародної допомоги, зростання боргового навантаження, корупційні ризики та нерівномірність відновлення регіонів.

У межах дослідження обґрунтовано, що в Україні вже сформовано низку державних і публічних механізмів фінансування відновлення. До них належать Фонд ліквідації наслідків збройної агресії, Фонд відновлення зруйнованого майна та інфраструктури, резервний фонд державного бюджету, Державний фонд регіонального розвитку, програма «Відновлення», Ukraine Facility, Ukraine Investment Framework, United States–Ukraine Reconstruction Investment Fund, а також цифрова екосистема DREAM. Значення цих механізмів полягає у тому, що вони дозволяють акумулювати кошти з різних джерел, спрямовувати їх на відновлення житла, критичної інфраструктури, соціальних об'єктів, підтримку громад, інвестиційні проєкти та контроль за реалізацією відновлювальних заходів.

Окремо досліджено Фонд ліквідації наслідків збройної агресії як спеціальний бюджетний інструмент, спрямований на фінансування наслідків

руйнувань, завданих війною. Аналіз показав, що цей фонд має важливе значення для відновлення житла, об'єктів критичної інфраструктури, соціальної інфраструктури, укриттів та інших об'єктів, необхідних для життєдіяльності громад. Водночас ефективність його функціонування залежить від прозорості розподілу коштів, своєчасності фінансування, контролю за касовими видатками, недопущення накопичення дебіторської заборгованості та публічної звітності щодо досягнутих результатів. Тому цей фонд має працювати не ізольовано, а як складова єдиної системи бюджетного та донорського фінансування відновлення.

За результатами проведеного дослідження доцільно запропонувати посилити стратегічну пріоритизацію бюджетних видатків на відновлення. Кошти державного бюджету та міжнародної допомоги мають спрямовуватися передусім на ті напрями, які мають найбільший суспільний ефект: житло для осіб, які втратили домівки; критичну й енергетичну інфраструктуру; заклади освіти та охорони здоров'я; соціальний захист; розмінування; транспортну доступність; водопостачання; підтримку громад, які зазнали найбільших руйнувань або прийняли значну кількість внутрішньо переміщених осіб. Така пріоритизація дозволить уникнути розпорошення ресурсів і підвищити результативність бюджетного фінансування.

Важливим напрямом удосконалення є інтеграція всіх фондів, програм і донорських механізмів у єдину систему управління публічними інвестиціями. Проєкти, які фінансуються за рахунок державного бюджету, місцевих бюджетів, міжнародної допомоги або спеціальних фондів, мають проходити єдину процедуру підготовки, оцінки, відбору, фінансування, моніторингу та звітування. Доцільно забезпечити обов'язкове відображення таких проєктів у цифровій екосистемі DREAM із зазначенням джерела фінансування, суми, виконавця, строків реалізації, стану виконання та досягнутого результату. Це підвищить прозорість використання коштів і дозволить громадськості та міжнародним партнерам контролювати процес відновлення.

Доцільно також посилити результативність бюджетних програм, пов'язаних із відновленням. Оцінювання має здійснюватися не лише за показником освоєння коштів, а й за фактичним економічним і соціальним ефектом. Для цього необхідно враховувати кількість відновлених об'єктів, кількість громадян, які отримали доступ до житла, освіти, медицини чи соціальних послуг, вплив проєкту на зайнятість, економічну активність, енергетичну стійкість і якість життя населення. Такий підхід дозволить перейти від формального фінансування до управління за результатами.

Окремої уваги потребує розширення грантового та компенсаційного фінансування. З огляду на високий рівень дефіциту державного бюджету та боргові ризики, соціальні, гуманітарні й житлові програми доцільно фінансувати переважно за рахунок грантів, компенсацій, доходів від заморожених російських активів і безповоротної допомоги. Пільгові кредити доцільно спрямовувати на ті напрями, які мають довгостроковий економічний ефект і здатні створювати додану вартість: енергетику, транспорт, виробництво, експортну інфраструктуру, підтримку бізнесу, розвиток приватного сектору та інноваційні проєкти.

Важливим напрямом є посилення фінансової спроможності територіальних громад. Саме громади безпосередньо стикаються з наслідками руйнувань, потребами населення, відновленням соціальних об'єктів, житла, комунальної та критичної інфраструктури. Держава має забезпечити методичну підтримку громад у підготовці проєктів, доступ до типових проєктних рішень, навчання з управління публічними інвестиціями, консультаційний супровід і справедливі механізми співфінансування. Особлива увага має приділятися прифронтовим, деокупованим і фінансово слабким громадам.

Перспективним напрямом є активніше залучення приватного сектору до відновлення. Державний бюджет і міжнародна допомога не можуть повністю покрити всі потреби реконструкції, тому необхідно розвивати державно-приватне партнерство, гарантійні механізми, страхування воєнних ризиків, пільгове кредитування, інвестиційні фонди та інструменти змішаного

фінансування. Приватний капітал доцільно залучати до проєктів у сфері енергетики, логістики, житлового будівництва, агропереробки, промисловості, транспорту та цифрової інфраструктури. У такій моделі державний бюджет має виконувати роль каталізатора інвестицій, а не єдиного джерела фінансування.

Узагальнюючи результати дослідження, можна зробити висновок, що державний бюджет є ключовим фінансовим інструментом повоєнного відновлення України, однак його ефективність залежить від здатності держави поєднати власні бюджетні ресурси, міжнародну допомогу, спеціальні фонди, місцеві бюджети та приватний капітал у цілісну систему фінансування. Відновлення національної економіки та соціальної інфраструктури потребує не лише значних коштів, а й якісного управління ними. Тому головним завданням бюджетної політики у цій сфері має стати забезпечення прозорості, пріоритетності, адресності, результативності та довгострокового соціально-економічного ефекту від кожної гривні державного бюджету і кожного долара міжнародної допомоги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Власна Справа» : 8 млрд. грн. податків сплатили грантери програми / Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України : сайт. URL: <https://surl.li/veeczz>
2. Белінська Г. В., Ньюкіна В. А. Трансформації сучасної економічної світосистеми в умовах глобалізації. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2022. Вип. № 3 (89). С. 12–17. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2022-3-2>.
3. Бородіна О. А., Ляшенко В. І. Повоєнне відновлення економіки: світовий досвід та спроба його адаптації для України. *Вісник економічної науки України*. 2022. № 1. С. 121–134. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1\(42\).121-134](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1(42).121-134).
4. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
5. Даценко В., Гречуха Д., Черевиков Є. Державно-приватне партнерство як інструмент відбудови України / Transparency International Ukraine. URL: <https://surl.li/aexknb>
6. Європейське майбутнє України : довкілля, енергетика та повоєнна відбудова очима громадян : аналітична записка / ГО «Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля». URL: <https://rac.org.ua/wp-content/uploads/2024/12/racse-the-european-future-ofukraine-ukr.pdf>
7. Карта Руйнувань та Відновлення. URL: <https://reukraine.shtab.net>
8. Кудряшов В. П. План відновлення України: складові та механізми реалізації. *Наукові праці НДФІ*. 2024. № 1. С. 5–19.
9. Кудряшов В. П. Фінансове забезпечення відновлення економіки України. *Фінанси України*. 2024. № 5. С. 33–50. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2024.05.033>
10. Луніна І. О. Публічні фінанси в макроекономічній політиці зростання : монографія. Київ: ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2020. 440 с.

11. Мапа руйнувань / Відновлення України : сайт. URL: <https://recovery.gov.ua>

12. Матвійшин Є. Г., Вершигора Ю. Г. Перспективи використання державно-приватного партнерства для відбудови України у повоєнний період. *Демократичне врядування*. 2022. Вип. 2 (30). С. 29–43. DOI: <https://doi.org/10.23939/dg2022.02.029>.

13. Міністерство фінансів України. Понад 30% із зовнішнього фінансування з лютого 2022 року - гранти. Які умови \$100 млрд залучених коштів? URL: https://mof.gov.ua/uk/news/more_than_30_of_external_financing_since_february_2022_has_been_grants_what_are_the_terms_of_100_billion_of_attracted_funds-4891

14. Міністерство фінансів України. У 2024 році Мінфін України залучив 41,7 млрд доларів США зовнішнього фінансування, із яких 30 % у грантовій формі. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/the_ministry_of_finance_of_ukraine_attracted_417_billion_in_external_financing_including_30_in_the_form_of_grants-4972

15. Міністерство фінансів України. Уряд схвалив звіт про виконання Державного бюджету на 2024 рік: видатки на оборону та безпеку становили 2,97 трлн гривень. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/uriad_skhvaliv_zvit_pro_vikonannia_derzhavnogo_biudzhetu_na_2024_rik_vidatki_na_oboronu_ta_bezpeku_stanovili_297_trln_griven-5097

16. Національна рада з відновлення України від наслідків війни / Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://surl.li/uuhdlm>

17. Оновлена оцінка потреб України на відновлення та відбудову : прес-реліз. 25.02.2025 / World bank group : website. URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/pressrelease/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>

18. Панченко В. А. Роль міжнародної фінансової допомоги у відбудові економіки України в умовах війни. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. № 2 (108). С. 139–143.

19. Повоєнне відновлення економіки України: проблеми та напрямки вирішення : монографія / за ред. В. Є. Хаустової. Харків : НДЦ індустріальних проблем розвитку НАН України, 2023.

20. Про Державний бюджет України на 2022 рік : Закон України від 02.12.2021 № 1928-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text>

21. Про Державний бюджет України на 2023 рік : Закон України від 03.11.2022 № 2710-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text>

22. Про Державний бюджет України на 2024 рік : Закон України від 09.11.2023 № 3460-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-20#Text>

23. Про Державний бюджет України на 2025 рік : Закон України від 19.11.2024 № 4059-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4059-20#Text>

24. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>

25. Про схвалення Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024–2027 роках : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 821-р від 30.08.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/821-2024-p#Text>

26. Свириденко Ю. Яку економіку ми будуємо? Українська правда. 8 липня 2022 р. URL: <https://surl.li/dulmkr>

27. Сокровольська Н. Я Корбутяк А. Г.,. Сучасний стан інформаційно-технічного забезпечення казначейського обслуговування бюджету. Innovative Development of the Economy: Global Trends and National Features : collective monograph / ed. by J. Žukovskis, K. Shaposhnykov. Kaunas, Lithuania : Aleksandras Stulginskis University, 2018. Vol. 1. С. 176–180.

28. Стан здійснення ДПП в Україні / Міністерство економіки України : сайт. URL: <https://surl.li/bxlonu>

29. Степаненко Н. В., Курілець О. О. Сутність, поняття і зміст повоєнного відновлення держави : теоретико-правовий аспект. *Legal Bulletin*. 2023. № 4 (10). С. 34–41. DOI: <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2023-10-34-41>.

30. Сторонянська І. З. Реформування системи управління публічними інвестиціями в Україні. *Фінанси України*. 2025. URL: <https://finukr.com.ua/index.php/journal/article/view/146>

31. Boyarchuk D., Dabrowski M. Financing Ukraine's recovery and reconstruction through the 2028–2034 Multiannual Financial Framework. European Parliamentary Research Service. 2026. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2026/785764/BUDG_BRI\(2026\)785764_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2026/785764/BUDG_BRI(2026)785764_EN.pdf)

32. European Commission. Ukraine Facility. 2024–2027. URL: https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine/ukraine-facility_en

33. International Monetary Fund. Ukraine: Request for an Extended Arrangement Under the Extended Fund Facility. IMF Country Report. 2026. URL: <https://www.imf.org/-/media/files/publications/cr/2026/english/1ukrea2026001-source-pdf.pdf>

34. Ministry of Finance of Ukraine. Development partners provided Ukraine with over \$41 billion in budget support in 2024. URL: https://mof.gov.ua/en/news/development_partners_that_provided_ukraine_with_over_41_billion_in_budget_support_in_2024_and_the_allocation_of_these_funds-4974

35. Ministry of Finance of Ukraine. Foreign partners provided Ukraine with UAH 495 billion in 2022 to cover priority expenditures through the World Bank's PEACE project. URL: https://mof.gov.ua/en/news/foreign_partners_provided_ukraine_with_uah_495_billion_in_2022_to_cover_priority_expenditures_through_the_world_banks_peace_project-3993

36. Ministry of Finance of Ukraine. In 2025, Ukraine's Ministry of Finance secured \$52.4 billion in external financing, more than 70% of which came from

revenues generated by frozen Russian assets. URL: https://mof.gov.ua/en/news/in_2025_ukraines_ministry_of_finance_secured_524_billion_in_external_financing_more_than_70_of_which_came_from_revenues_generated_by_frozen_russian_assets-5520

37. Ministry of Finance of Ukraine. Ministry of Finance of Ukraine attracted USD 42.6 billion of concessional and grant financing from international partners in 2023. URL:

https://mof.gov.ua/en/news/ministry_of_finance_of_ukraine_attracted_usd_426_billion_of_concessional_and_grant_financing_from_international_partners_in_2023-

38. Ministry of Finance of Ukraine. The Ministry of Finance of Ukraine attracted \$41.7 billion in external financing, including 30% in the form of grants. URL:

https://mof.gov.ua/en/news/the_ministry_of_finance_of_ukraine_attracted_417_billion_in_external_financing_including_30_in_the_form_of_grants-4972

39. National Bank of Ukraine. IMF Executive Board Approves USD 8.1 Billion under a New Four-Year Extended Fund Facility Arrangement for Ukraine. 2026. URL: <https://bank.gov.ua/en/news/all/rada-direktoriv-mvf-uhvalila-novu-chotiririchnu-programu-v-mejah-mehanizmu-rozshirenogo-finansuvannya-dlya-ukrayini-obsyagom-81-mlrd-dol-ssha-ta-zatverdila-pershiy-transh-u-sumi-15-mlrd-dol-ssha>

40. OCHA Financial Tracking Service. Ukraine 2022. URL: <https://fts.unocha.org/countries/234/summary/2022>

41. OCHA Financial Tracking Service. Ukraine 2023. URL: <https://fts.unocha.org/countries/234/summary/2023>

42. OCHA Financial Tracking Service. Ukraine 2024. URL: <https://fts.unocha.org/countries/234/flows/2024>

a. OCHA Financial Tracking Service. Ukraine 2025. URL: <https://fts.unocha.org/countries/234/summary/2025>

43. Ukraine Facility Plan 2024–2027. URL: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/ukraine-facility-plan.pdf>

44. Ukraine Facility. European Union financial assistance programme for Ukraine. URL: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/en/home/>

45. World Bank, Government of Ukraine, European Union, United Nations. Fourth Rapid Damage and Needs Assessment: Ukraine, February 2022 — December 2024. 2025. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099022025114040022/pdf/P1801741ca39ec0d81b5371ff73a675a0a8.pdf>